

panorama

inforegio

30

Lato 2009



Unijna Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego

– ku zrównoważonej, dostatniej przyszłości

ARTYKUŁ WSTĘPNY

Dirk Ahner

3

PRZEGLĄD

Unijna Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego – wiele krajów, jeden region

4-7

8-11

WYWIADY

Christopher Beazley, PPE – Dr Cecilia Malmström – Pan Jan Kozłowski – Dr Andreas Röpke

12-13

COŚ DLA KAŻDEGO

Projekt JOSEFIN – wsparcie dla MŚP przynosi nowe korzyści dla regionu Morza Bałtyckiego

14-16

WIEŚCI Z TERENU

COHIBA – stworzenie metod identyfikacji i kontroli wpływu niebezpiecznych substancji do Morza Bałtyckiego

17

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW

18-19

WSPÓLNY MIANOWNIK

Współpraca na rzecz regionu Morza Bałtyckiego

20

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

21

SPRAWY REGIONALNE

Spójność terytorialna – geneza pojęcia

22-23

NASZE PROJEKTY OD WEWNĄTRZ

Musikpark, Mannheim – Ośrodek Nano-Zdrowia

24-25

PRACA W SIECI

Konferencja sieciowa w Visby, Szwecja 11-12 czerwca 2009

26

POPZEDNIE WYDANIE, NASTĘPNE WYDANIE

27

DATY Z KALENDARZA

28

WYRAŻ SWOJĄ OPINIĘ

Zdjęcia (strony):

Okładka: Istockphoto

Strony 5, 10, 16, 21, 24, 25: © CE

Strony 5, 14, 15, 26: © Jaakko Mannio

Strony 6, 7, 12-13: © Istockphoto

Strona 8: © Baltic Sea Convention - Jenny Björkqvist

Strona 9: © Hans Doverholm, Metsahallitus

Strona 10: © Office of the Marshal of the Pomorskie Voivodeship

Strona 11: © Lisa Katharina Röpke

Strony 18, 19: © Vomare Project

Strona 22: © Musikpark Mannheim GmbH

Strona 23: © Swansea University

Wydawca: Raphaël Goulet, Komisja Europejska, DG ds. Polityki Regionalnej

Czasopismo jest drukowane w języku angielskim, francuskim i niemieckim na papierze utylizowanym.

Magazyn jest dostępny w Internecie w 21 wersjach językowych pod adresem

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panora_pl.htm

Opinie przedstawione w niniejszej publikacji wyrażają poglądy autora i niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko Komisji Europejskiej.



Unijna strategia dla regionu Morza Bałtyckiego: od słów do czynów

Unijna Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego proponuje nowy sposób współpracy w UE. Regiony w ośmiu państwach członkowskich, zamieszkałe przez blisko 100 milionów ludzi, będą mogły planować, ustalać priorytety i wdrażać działania, mając przy tym pewność, że współpracownicy i sąsiedzi działają zgodnie z tą samą metodologią służącą realizacji tych samych celów. Dzięki takiemu podejściu w regionie Morza Bałtyckiego możliwe będzie zagwarantowanie właściwie chronionego środowiska oraz optymalnego rozwoju gospodarczego i społecznego.

Zaangażowanie wszystkich partnerów

O stworzenie strategii zwróciła się Rada Europejska. Prośba ta została wystosowana w wyniku prac Parlamentu Europejskiego. W niniejszym wydaniu Panoramy przeczytają Państwo, że opracowaniu strategii towarzyszyło bezprecedensowe zaangażowanie partnerów i interesariuszy ze wszystkich szczebli. Dzięki współpracy możemy lepiej wykorzystać środki i inne zasoby służące lepszej przyszłości regionu. Możliwe jest także bardziej wydajne spożytkowanie wiedzy eksperckiej i energii, a korzyści płynące z przepisów UE obejmują jednocześnie wszystkich mieszkańców regionu.

Pierwsze kroki

Plan działania przygotowany przez Komisję obejmuje 80 projektów służących realizacji 15 powiązanych ze sobą priorytetów. Projekty zakładają lepszą ochronę środowiska (np. zmniejszenie stężenia azotanów i fosforanów w Morzu Bałtyckim), wysiłki na rzecz poprawy dobrobytu (np. promowanie przedsiębiorczości), lepszą dostępność (np. poprawę połączeń transportowych) oraz promowanie bezpieczeństwa (np. poprzez lepszą reakcję w razie wypadków). Rzeczywiste usprawnienia są obecnie wdrażane. Ich sukces – jak również sukces całej strategii – zależy od pracy licznych partnerów w regionie oraz od wsparcia na najwyższym poziomie politycznym we wszystkich krajach. Strategia tworzy pewne ramy, które gwarantują ludziom, że działają oni na rzecz poprawy sytuacji w regionie Morza Bałtyckiego. W niniejszym wydaniu Panoramy opisano, w jaki sposób strategia zamierza uwolnić potencjał regionu.

Komisja, Parlament Europejski, państwa członkowskie oraz wszyscy interesariusze w regionie zastanawiają się nad nowymi metodami współpracy. Metodami opierającymi się nie na środkach finansowych, specjalnych przepisach czy nowych instytucjach, lecz na woli ludzi do wspólnego rozwiązywania problemów regionu. Ta tzw. strategia makroregionu nie jest ograniczona granicami krajowymi lub regionalnymi czy też obszarami polityki. Istnieje potrzeba pozytywnych zmian, których zakres zależy wyłącznie od woli partnerów do działania.

Dirk Ahner

Dyrektor Generalny, Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej

” Strategia tworzy pewne ramy, które gwarantują ludziom, że działają oni na rzecz poprawy sytuacji w regionie Morza Bałtyckiego. ”

UNIJNA STRATEGIA DLA REGIONU MORZA

BAŁTYCKIEGO – DZIEWIĘĆ KRAJÓW, JEDEN REGION

Przeważająca część 8000 km wybrzeża bałtyckiego leży w ośmiu państwach członkowskich UE, z których każde ma własne priorytety i potrzeby, uwarunkowania gospodarcze i problemy polityczne. Wokół Bałtyku – autostrady morskiej, będącej zbyt często wysypiskiem odpadów – mieszka niemal sto milionów ludzi.

Lecz pomimo wielu lat współpracy na rzecz poprawy stanu morza, sytuacja nieustannie się pogarsza, dlatego też państwa członkowskie zwróciły się do Komisji o opracowanie odpowiedniej strategii gwarantującej lepszą przyszłość dla regionu.

Nowatorska strategia

Pięć lat temu w maju Polska, Estonia, Łotwa i Litwa przystąpiły do Unii. W wyniku rozszerzenia osiem z dziewięciu krajów bałtyckich łączy nie tylko wspólne dziedzictwo, lecz także swobodny przepływ towarów i usług oraz unijne przepisy w zakresie jakości wody. Bliskość fizyczna i kulturowa sprawia, że Bałtyk jest idealnym miejscem do wdrożenia nowatorskiej strategii obejmującej cały makroregion. Strategia stanowi także ważny krok na drodze do wdrożenia na szczeblu regionalnym zintegrowanej polityki morskiej.

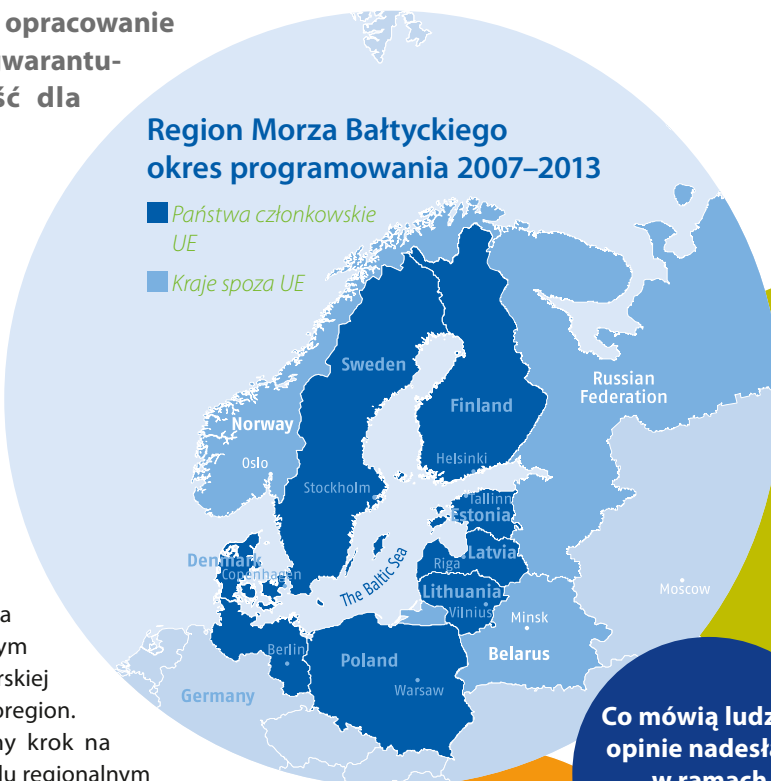
Cztery główne założenia strategii mają sprawić, że ta część Europy osiągnie równowagę pod względem ochrony środowiska i stanie się zamożna, dostępna i atrakcyjna oraz bezpieczna.

Strategia została przyjęta przez Komisję 10 czerwca po okresie intensywnych debat i konsultacji, w ramach których nadesłano ponad sto opinii. Okres konsultacji, trwający od 30 września 2008 r. do 6 lutego 2009 r., zainaugurowały i zakończyły dwie ważne konferencje. W międzyczasie zorganizowano cztery otwarte warsztaty poświęcone czterem głównym założeniom strategii. Równocześnie Komisja zaprosiła do otwartych konsultacji, umożliwiając tym samym każdemu, niezależnie od miejsca zamieszkania, wyrażenie swojego zdania. Wypowiedzieć się mogli wszyscy – od młodych uczestników konferencji młodzieży w Hamburgu po organizację ekologiczną WWF.

Efekty? Konsultacje jasno pokazały, że interesariusze zauważają pilną potrzebę wdrożenia strategii, ponieważ problemy regionu są zbyt oczywiste, żeby je ignorować. Istniejące inicjatywy i polityki prowadzone w wielu dziedzinach i krajach są dobre, lecz niewystarczająco spójne i skuteczne. Inna często wypowiedziana opinia dotyczyła konieczności praktycznego, a nie tylko teoretycznego wdrożenia strategii – skończył się czas na dyskusje, region Morza Bałtyckiego potrzebuje działań. Wspomniany postulat powtarzał się w kontekście tego, czego interesariusze nie chcieliby widzieć, tj. pustych deklaracji bez jasno określonych działań realizowanych w konkretnych terminach.

Region Morza Bałtyckiego okres programowania 2007–2013

- Państwa członkowskie UE
- Kraje spoza UE



„Niech strategia dla Morza Bałtyckiego pokaże światu, że współpraca może dać efekty i że Bałtyk może zostać uratowany”.

Alm Anders

Co mówią ludzie – opinie nadesłane w ramach konsultacji publicznych

„Unijna strategia dla Morza Bałtyckiego będzie potrzebować podmiotu, który zajmie się koordynacją i zarządzaniem procesem. Tej roli mogłaby się podjąć Komisja Europejska, która dysponuje odpowiednimi możliwościami i zasobami ludzkimi”.

Tobias Etzold

„Region Morza Bałtyckiego jest ważną częścią naszego wspólnego środowiska. Każdy z nas powinien się przyczynić do dobrobytu regionu. Wszyscy możemy działać w ramach strategii na rzecz odnowy i ocalenia tego wspaniałego morza”.

Börje Hagman

Przygotowanie i wdrożenie strategii

W grudniu 2007 roku państwa członkowskie zwróciły się do Komisji oraz do Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej, zarządzającej całym procesem, o przygotowanie strategii dla regionu Morza Bałtyckiego. Dokument pomógłby między innymi zaradzić pilnym wyzwaniom środowiskowym związanym z Bałtykiem. Strategię wraz z Komunikatem i Planem Działania Komisja przyjęła 10 czerwca. Następnie dokument zostanie przekazany Parlamentowi i Radzie w celu omówienia i zatwierdzenia.

Coś dla wszystkich

Cztery główne założenia strategii zostały opracowane tak, żeby niczego nie wykluczyć. Komisja, która postanowiła przyjąć podejście strukturalne, a nie wybiórcze, stworzyła ramy składające się z: priorytetów, ciągłych działań oraz projektów z jasno określonym terminem realizacji. Dzięki temu powstała solidna metodologia, w ramach której indywidualne cele oraz sposoby ich osiągnięcia będą się zmieniać wraz z ewolucją całego regionu.

To oznacza, że strategia pozwoli opracować strukturalne podejście do problemów regionu na wiele lat oraz umożliwi wszystkim uczestnikom – Szwecji, Finlandii, Estonii, Łotwie, Litwie, Polsce, Niemcom i Danii – ustalić w ramach strategii własne priorytety. Nie wszystkie priorytety są ustalone dla wszystkich partnerów, jednak każdy z partnerów wyznaczył własne cele.

Strategia proponuje, aby działania dotyczące współpracy zewnętrznej oprzeć przede wszystkim na inicjatywie Wymiar Północny – wspólnej polityce UE, Rosji, Norwegii i Islandii – z możliwością wykorzystania alternatywnych opcji (np. Rady Państw Morza Bałtyckiego) w uzasadnionych przypadkach. Rosja i inne kraje sąsiadujące pozytywnie postrzegają wysiłki UE w zakresie informowania o działaniach. UE ze swojej strony wyraziła chęć współpracy z tymi partnerami w kwestiach mających znaczenie dla wszystkich.

Strategia nie przewiduje na tym etapie żadnego dodatkowego finansowania, lecz umożliwi koordynację ogromnej rzeszy ludzi i organizacji zaangażowanych w działania w całym regionie oraz pozwala maksymalnie wykorzystać istniejące polityki krajowe i unijne. Dokument ma charakter praktyczny, a nie idealistyczny – obejmuje wiele aspektów codziennego życia w regionie. Na przykład nowe projekty przyczynią się do ograniczenia wysokiego poziomu zanieczyszczeń w morzu, poprawy systemów transportowych i sieci energetycznych oraz wzmocnią ochronę przed katastrofami na morzu i lądzie.

Łatwo powiedzieć, ale od czego zacząć?

Strategia ruszyła pełną parą pod postacią sugestii, które opierają się na już istniejących (choć czasem fragmentarycznych) inicjatywach, w celu stawienia czoła głównym wyzwaniom i wykorzystania głównych możliwości. Oto kilka przykładów:

••• ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ ŚRODOWISKA

Morze Bałtyckie, o średniej głębokości wynoszącej 58 metrów, traci swoją jakość i różnorodność biologiczną z powodu nadmiernego zanieczyszczenia azotanami i fosforanami przez rolnictwo, przemysł i gospodarstwa domowe. Substancje te wpływają do morza, nasilając problem eutrofizacji. Wykwity alg przekształcają szerokie połacie morza w cuchnący, zielony szlam, który pozbawia wodę tlenu i zabija wiele gatunków żyjących w zagrożonych obszarach. Proces pełnej wymiany wody trwa ponad 30 lat, co oznacza, że zanieczyszczenia są szczególnie poważnym problemem.

Niektóre z pomysłów zawartych w strategii zakładają wykorzystanie działań już wcześniej podjętych w regionie, polegających na usunięciu fosforanów z detergentów. Poprzez wyeliminowanie ich ze wszystkich środków czyszczących ilość fosforanów lądujących w Bałtyku mogłaby zostać zmniejszona o jedną czwartą, co przyczyni się do ograniczenia występowania wykwitów alg.

Formalna sieć doradców (specjalistów w dziedzinie ochrony środowiska zajmujących się rolnictwem) z wszystkich krajów położonych nad Morzem Bałtyckim powinna promować dobre praktyki, które minimalizują wpływ nawozów przy równoczesnym utrzymaniu lub wręcz poprawie wydajności produkcji.



Pomimo że sama strategia nie dysponuje własnym finansowaniem, w latach 2007–2013 regionu Bałtyku skorzysta ze środków udostępnionych w ramach polityki regionalnej i innych funduszy UE:

- **Zapewnienie zrównoważonego rozwoju środowiska Bałtyku**
Na ten cel przeznaczono w sumie 9,8 miliarda euro, w tym 3,1 miliarda euro na oczyszczanie ścieków
- **Uczynienie Bałtyku bardziej dostępnym**
Na ten cel przeznaczono 27,1 miliarda euro: Społeczeństwo informacyjne, 1,4 miliarda euro; transport 23,1 miliarda euro; energia 2,6 miliarda euro
- **Uczynienie Bałtyku konkurencyjnym**
Na ten cel przeznaczono 6,7 miliarda euro, w tym 2,4 miliarda na innowacje w sektorze MŚP
- **Uczynienie Bałtyku bezpiecznym poprzez zapobieganie ryzyku**
Na ten cel przeznaczono w sumie 697 milionów euro

WIĘKSZY DOBROBYT

Kluczową słabością regionu jest niski poziom wewnętrznej presji konkurencyjnej. Niektóre kraje nie posiadają na tyle dużego rynku, żeby promować potrzebną konkurencję. Jedynym rozwiązaniem jest bliższe zintegrowanie regionu. W 2005 roku oszacowano, że typowa transakcja w ramach handlu międzynarodowego zakładała udział 30 podmiotów, 40 oryginałów dokumentów i 360 kopii.

Dyrektywa usługowa ma na celu utworzenie prawdziwie jednolitego rynku dla usług w ramach UE poprzez ograniczenie biurokracji i pomoc dla ludzi w tworzeniu przedsiębiorstw lub przeprowadzce do innego kraju. Jednak jej wdrożenie w regionie Bałtyku jest fragmentaryczne i chaotyczne. Strategia obejmuje działania zakładające bardziej skuteczne wykorzystanie dyrektywy, promocję handlu oraz dostarczanie więcej możliwości MŚP.

Aby pomóc przyszłym przedsiębiorcom, potrzebne jest udoskonalenie usług edukacyjnych. Dlatego też autorzy strategii proponują utworzenie „Ligi Bluszczowej” szkół wyższych i uniwersytetów. Takie rozwiązanie zapewniłoby wyższą jakość i zbliżyłoby wydziały z tego samego obszaru nauki, działające w różnych ośrodkach. Inicjatywy skupią się ponadto na zachęcaniu ludzi do korzystania z prawa do swobodnego przemieszczania się w regionie w celu zdobywania wiedzy lub nauczania.

UCZYNIENIE REGIONU DOSTĘPNYM I ATRAKCYJNYM

Wschód i Północ, które w coraz większym stopniu pełnią rolę bramy do Azji, są zbyt mocno izolowane od reszty Unii. Północną Finlandię, Szwecję i kraje bałtyckie cechuje najmniejsza dostępność w całej Europie. Ważnymi kwestiami są także dostawy energii i bezpieczeństwo energetyczne. Region posiada niewiele własnych zasobów i jest zależny od importu. Jednak istnieje zbyt mało odpowiednich powiązań, żeby zagwarantować bezpieczeństwo.

Chcąc się dostać z Warszawy do Tallina, najlepiej kupić bilet na samolot. 36-godzinna podróż pociągiem z pewnością nie jest atrakcyjną perspektywą dla osób mających mało czasu. Wraz z potrzebą promowania ekologicznych sposobów transportu kolej musi stać się równorzędną alternatywą. Dlatego też autorzy strategii sugerują realizację do 2013 roku celu Rail Baltica, zakładającego utworzenie połączenia kolejowego z Warszawy do Tallina o prędkości 120 km/godzinę.

Energia to temat kluczowy i niezbędny, jeśli region ma stać się atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Również w tym zakresie strategia stara się wdrożyć istniejące rozwiązania w sposób praktyczny i bezpośredni. W dokumencie określono sposoby

na uzupełnienie powiązań energetycznych pomiędzy krajami bałtyckimi i regionem poprzez wsparcie planu bałtyckich połączeń międzysieciowych i linii wysokiego napięcia łączącej Szwecję z Litwą. Wsparcie istnieje nie tylko na papierze: UE zainwestuje 500 milionów euro w infrastrukturę gazową i elektryczną regionu.

BEZPIECZEŃSTWO – NAJWAŻNIEJSZA KWESTIA

Ruch na morzu będzie się rozwijał, a gigantyczne tankowce wykorzystujące morze jako autostradę sprawiają, że ryzyko wypadków jest bardzo realne. W latach 2000–2007 ilość ładunków paliwa przewożonych po Bałtyku wzrosła ponad dwukrotnie do wartości 171 milionów ton. W trudnych, zimowych warunkach ryzyko jest podwyższone, a statki często nie są odpowiednio wyposażone na wypadek oblodzenia. Bezpieczeństwu regionu zagraża także przestępczość zorganizowana. Z uwagi na położenie problem przestępczości na Bałtyku pogłębiają różnice gospodarcze i społeczne.

Z racji długich granic zewnętrznych region potrzebuje spójnych, transgranicznych rozwiązań w celu wyeliminowania handlu ludźmi oraz przemytu narkotyków i broni. Przydatne byłoby stworzenie systemu wymiany informacji dla straży granicznych, obejmującego współpracę w zakresie egzekwowania prawa morskiego. Autorzy planu działania ujętego w strategii proponują sposoby na koordynację walki z przestępczością poprzez zintegrowanie istniejących organizacji i promowanie współpracy między nimi. Wspólne działania obejmowałyby: egzekwowanie prawa, mobilne patrole wywiadowcze, zespoły dochodzeniowe, zespoły wywiadowcze, wspólne użytkowanie sprzętu przez służby oraz szerszą współpracę w dziedzinie rozwoju, zakupu, wdrożenia i wykorzystania technologii.

Aby ograniczyć ryzyko morskie, plan działania zakłada między innymi utworzenie zintegrowanej sieci systemów sprawozdawczości i nadzoru obejmującej wszystkie działania na morzu, w tym bezpieczeństwo, ochronę środowiska morskiego, kontrolę rybołówstwa, służby celne, kontrolę granic i egzekwowanie przepisów.



Dlaczego Morze Bałtyckie jest tak wyjątkowe?

Ekosystem morza jest unikalny – północna część, przez niemal pół roku skuta lodem, jest praktycznie słodkowodna. W miejscu, w którym Morze Północne styka się z Bałtykiem, w Cieśninach Duńskich, woda jest słona. Ten silny kontrast powoduje powstanie wyjątkowego ekosystemu, w którym gatunki muszą się umieć dostosować do poziomu zasolenia, co sprawia, że tylko niektóre z nich są w stanie przeżyć. Ze względu na tę delikatną równowagę ekosystem jest szczególnie narażony na zmiany, czy to pod względem składu fizycznego lub chemicznego, czy pod względem sieci troficznej.

Zlewisko Bałtyku, z którego wody spływają do morza, jest mniej więcej czterokrotnie większe niż powierzchnia samego morza. Około 20% zlewiska to tereny uprawne i pastwiska. Inne obszary są gęsto zaludnione, zatem spływ nawozów i ścieki to kluczowe czynniki powodujące powstawanie wykwitów alg.

Kraje sąsiadujące z morzem od zawsze były dla siebie partnerami handlowymi. Wikingowie zbudowali tu we wczesnym Średniowieczu swoje kupieckie imperium, jako że region był bogaty w futra, bursztyn, drewno i smołę drzewną. Pomiedzy XIII a XVII wiekiem Hanza opanowała Bałtyk i stała się największą siłą gospodarczą w Europie Północnej, wykorzystując morze do wytyczania szlaków handlowych.

To wspólne dziedzictwo, obejmujące tysiąc lat historii, stanowi podstawę, na której można budować strategię zapewniającą Bałtykowi sukces oraz przyszłość równie pomyślną i dynamiczną, jak przeszłość.



CHRISTOPHER BEAZLEY

Były Poseł do Parlamentu Europejskiego



Christopher Beazley jest jednym z założycieli Baltic States Inter Group. Aktywnie uczestniczył przy tworzeniu Strategii dla regionu Morza Bałtyckiego.

Strategia stanowi przełom dla regionu Morza Bałtyckiego. Na jakie zmiany w ciągu najbliższych 10 lat najbardziej Pan liczy?

- Że obecne różnice w dziedzinie gospodarki i perspektyw rozwoju ośmiu państw sąsiadujących z morzem zostaną zniwelowane dzięki skutecznemu jednolitemu rynkowi UE.
- Że zostanie przywrócony dobry ekologiczny stan Morza Bałtyckiego.
- Że zostanie przywrócona naturalna harmonia gospodarcza, środowiskowa, społeczna, polityczna i kulturalna istniejąca w regionie przez wieki przed zawarciem paktu Hitler/Stalin, Ribbentrop/Mołotow.

Kwestie, którym należy poświęcić uwagę w regionie są złożone, podobnie jak problematyka samego morza. Co będzie stanowić Pana zdaniem największe wyzwanie?

- Skuteczne rozwiązanie problemów i zniwelowanie strat wynikających z 50-letniego zaniedbania regionu w czasie zimnej wojny w Europie.
- Zapewnienie odpowiedniego wdrożenia

strategii w całości, a nie w formie kilku oddzielnych projektów. Strategia jest motorem zmian, kiedy jedno działanie powoduje kolejne a społeczeństwo, reszta Europy i kraje poza UE rozumieją znaczenie całego procesu.

- Zapewnienie, że „zarządzanie” strategią będzie się odbywać przy wsparciu politycznym przywódców ośmiu państw nadbałtyckich oraz że Rada, Komisja, Parlament oraz samorządy regionalne i lokalne bezpośrednio zaangażowane w prace będą skutecznie współpracować oraz zapewnią przejrzystość i udział społeczeństwa.

Jakie są Pana zdaniem największe przeszkody utrudniające skuteczne wdrożenie strategii?

Pomimo że strategia powinna być postrzegana jako całość – tzn. każdy jej element powinien współgrać z pozostałymi – najtrudniejszymi dziedzinami są prawdopodobnie kultura i edukacja. W strategii UE-Region Morza Bałtyckiego Parlamentu wyszczególniono kilka obszarów działania: wymiany studentów/nauczycieli – poznanie wspólnego dziedzictwa UE-Regionu Morza Bałtyckiego; wspólne programy badawcze uniwersytetów/przemysłu oraz potencjał turystyczny.

Najbardziej ambitna z propozycji zakłada utworzenie światowej „Ligi Bluszczowej” uniwersytetów bałtyckich, które konkurowałyby na równi z renomowanymi uczelniami w Stanach Zjednoczonych i UE.

W obszarze kultury należałoby docenić i promować na całym świecie pieśń, muzykę, historię, literaturę, legendy oraz sztukę regionu.

” Pomimo że strategia powinna być postrzegana jako całość – tzn. każdy jej element powinien współgrać z pozostałymi – najtrudniejszymi dziedzinami są prawdopodobnie kultura i edukacja. ”

Dr CECILIA MALMSTRÖM

Szwedzka Minister ds. europejskich



Strategia stanowi przełom dla regionu Morza Bałtyckiego. Na jakie zmiany w ciągu najbliższych 10 lat najbardziej Pani liczy?

Obecnie osiem państw w regionie Morza Bałtyckiego to członkowie Unii Europejskiej, zintegrowani w ramach jednolitego rynku Wspólnoty. To przyczyniło się do pozytywnego rozwoju regionu od początku lat 90. XX wieku. Niemniej jednak czekają na nas poważne wyzwania, którym powinniśmy wspólnie stawić czoła w ramach ścisłej współpracy.

Mam nadzieję, że za 10 lat strategia przyczyni się do większej integracji i poprawy konkurencyjności w regionie Morza Bałtyckiego, oraz że Bałtyk będzie znacznie czystszy niż obecnie.

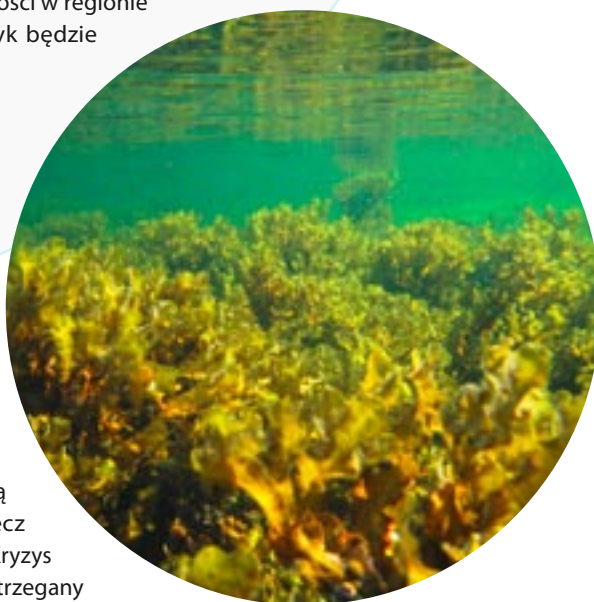
Kwestie, którym należy poświęcić uwagę w regionie są złożone, podobnie jak problematyka samego morza. Co będzie stanowić Pani zdaniem największe wyzwanie?

Powinniśmy zapewnić, że działania podjęte w celu zwiększenia wzrostu w regionie Morza Bałtyckiego nie są sprzeczne z inicjatywami na rzecz poprawy stanu Morza Bałtyckiego. Kryzys gospodarczy nie powinien być postrzegany jako zagrożenie dla stanu morza, lecz jako szansa pozwalająca przekształcić region w obszar zrównoważony i ekologiczny.

Ważne jest również, aby kraje leżące wokół Morza Bałtyckiego wzięły na siebie odpowiedzialność przy wdrażaniu konkretnych rozwiązań. Ponadto strategia nie powinna zastępować ani powielać istniejącej współpracy, a raczej ją uzupełniać. Innym wyzwaniem jest zakorzenienie strategii na szczeblu lokalnym i regionalnym.

Co się będzie działo ze Strategią dla Morza Bałtyckiego w czasie szwedzkiej prezydencji?

Strategia dla Morza Bałtyckiego zostanie zaprezentowana podczas spotkania Rady ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych w lipcu, a Rada Europejska zatwierdzi dokument podczas październikowego szczytu. To oznacza, że strategię będzie można wdrożyć niedługo później. Przez dwa dni (17–18 września) szwedzka prezydencja będzie gospodarzem konferencji ministrów w Sztokholmie na temat współpracy makroregionalnej.



„Jednym z największych wyzwań będzie wyrównanie istniejących różnic w regionie Morza Bałtyckiego.

JAN KOZŁOWSKI

Marszałek Województwa Pomorskiego w Polsce



Strategia stanowi przełom dla regionu Morza Bałtyckiego. Na jakie zmiany w ciągu najbliższych 10 lat najbardziej Pan liczy?

Opracowanie skutecznej strategii dla regionu Morza Bałtyckiego to dość ambitny cel, lecz żeby osiągnąć sukces, musimy mierzyć wysoko. Za 10 lat chcielibyśmy mieć prawdziwie zintegrowaną strategię dla tego makroregionu. Strategię, która będzie między innymi promowała połączenia transportowe pomiędzy obszarami regionu i pomiędzy innymi częściami świata, Europą Południową i Azją. Aby to osiągnąć, nie możemy się skupiać wyłącznie na wybranych miejscach w regionie.

Innym ważnym celem jest bezpieczeństwo energetyczne, które oznacza niezawodne dostawy i różnorodność dystrybucji. Potrzebujemy ponadto konkurencyjnego i innowacyjnego regionu, a to także wymaga całościowego podejścia do tej części Europy. Musimy opracować zrównoważone rozwiązania obejmujące cały region, a nie tworzyć tu i ówdzie wyspy innowacji.

I wreszcie, w wyniku naszych prac służących wdrożeniu planu działania strategii, region Morza Bałtyckiego powinien stać się dla obywateli atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, studiowania i inwestowania.

Kwestie, którym należy poświęcić uwagę w regionie są złożone, podobnie jak problematyka samego morza. Co będzie stanowić Pana zdaniem największe wyzwanie?

Biorąc pod uwagę obecną sytuację, jednym z największych wyzwań będzie wyrównanie istniejących różnic w regionie Morza Bałtyckiego. Aby osiągnąć ten cel, musimy połączyć dalsze inwestycje w słabiej rozwiniętych regionach (głównie w infrastrukturę) z jednoczesną realizacją ambitnych założeń służących uczynieniu całego regionu innowacyjnym i ważnym ośrodkiem wiedzy i edukacji.

Myślę, że innym istotnym problemem będzie zapewnienie wystarczającego zaangażowania ze strony Rosji. Bez tego sukces oparty na dobrosąsiedzkim partnerstwie będzie niezwykle trudny do osiągnięcia. Sądzę także, że do zapewnienia powodzenia całego regionu niezbędne jest silniejsze poczucie tożsamości bałtyckiej. W ramach regionu powinniśmy także współpracować we wszystkich dziedzinach. Oczywiście to nie oznacza, że mamy się odciąć od innych części świata.

Czy strategia dla Morza Bałtyckiego oraz plan działania spełniają Pana oczekiwania? Czy pozwoli ona uczynić region zamożnym, atrakcyjnym, dostępnym, czystym pod względem środowiskowym i bezpiecznym?

Zacznijmy od tego, że to pierwsza tego typu inicjatywa dla nas wszystkich, a problematyka jest niezwykle złożona. Trudno jest także pogodzić ambicje poszczególnych krajów czy regionów z ogólnymi celami całego obszaru Bałtyku.

Czytając dokument – tj. projekt, z którym miałem okazję się zapoznać – można być rozczarowanym faktem, że nie ukazuje on solidnej, kompleksowej strategii obejmującej cały region Morza Bałtyckiego. Zamiast tego opisano szereg kluczowych projektów, nie zaznaczając jasnych kryteriów wyboru lub ich znaczenia.

Ponadto zaskoczyło mnie, że w strategii dla regionu morskiego nie jest poruszana kwestia gospodarki morskiej, tj. pominięto sprawy portów i stoczni. Dziwi także fakt, że pomimo wzmianki o turystyce, w dokumencie nie poruszono tematu bogatej kultury – a kultura to nasze korzenie oraz ważny element zrównoważonego rozwoju i dobrych warunków życia.

Wreszcie trudno sobie wyobrazić skuteczne wdrożenie jakiegokolwiek strategii bez odpowiednich środków finansowych. Jednak rozumiemy, że to dopiero początek długiego procesu i że nadal mamy czas udoskonalać dotychczasowe osiągnięcia. Oczywiście podstawą wszelkich działań powinny być pomocniczość i przejrzystość.



„ Kryzys gospodarczy nie powinien być postrzegany jako zagrożenie dla stanu morza. ”

Dr ANDREAS RÖPKE

Kierownik działu Ochrony Morskiej, Ministerstwo Rolnictwa, Środowiska i Ochrony Konsumentów, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Niemcy



Strategia stanowi przełom dla regionu Morza Bałtyckiego. Na jakie zmiany w ciągu najbliższych 10 lat najbardziej Pan liczy?

Mam wielką nadzieję, że za dziesięć lat decyzje i działania, które muszą zostać podjęte w różnych sektorach, np. w rolnictwie, gospodarce wodnej, transporcie czy rybołówstwie, będą się opierały na zintegrowanych planach i procedurach administracyjnych. Procedury te powinny służyć osiągnięciu wspólnego celu, tj. uczynienia regionu Morza Bałtyckiego wzorem zrównoważonego zarządzania i dobrego stanu środowiska w UE i na świecie.

Strategia może, w rzeczy samej, stanowić przełom dla regionu. Uczyniono krok w kierunku zintegrowanego i międzysektorowego podejścia politycznego. Miejmy nadzieję, że to pomoże przezwyciężyć stary – sektorowy i krajowy – sposób myślenia i działania, który przyczynił się do powstania wielu obecnych problemów. Zanieczyszczenie środowiska Morza Bałtyckiego może być postrzegane jako wynik krótkowzrocznego, nieudolnego zarządzania naszym wspólnym dziedzictwem naturalnym. Zbyt wiele polityk dotyczących tego samego regionu, opracowanych na różnych szczeblach (krajowych i międzynarodowych) było prowadzonych osobno. Oczywiście doprowadziło to do powstania systemu, który uniemożliwiał optymalne zarządzanie zasobami i który nie był dostosowany do szczególnych potrzeb ludzi i środowiska otaczającego Morze Bałtyckie.

Problemy środowiskowe Morza Bałtyckiego, takie jak eutrofizacja i przełowienie, a także zanieczyszczenia oraz niszczenie siedlisk, prawdopodobnie mogą zostać rozwiązane wyłącznie poprzez wspólny, zrównoważony rozwój oparty na podejściu ekosystemowym określonym w Bałtyckim Planie Działania Komisji Helsińskiej (HELCOM). To podejście odegra znaczącą rolę przy wdrażaniu strategii.

„Każdy pojedynczy projekt musi skutkować korzyściami dla wszystkich ludzi w regionie i dla środowiska Morza Bałtyckiego.”

Kwestie, którym należy poświęcić uwagę w regionie są złożone, podobnie jak problematyka samego morza. Co będzie stanowić Pana zdaniem największe wyzwanie?

Moim zdaniem eutrofizacja Morza Bałtyckiego, ze wszystkimi negatywnymi skutkami w postaci wykwitów alg i sinic, zmniejszenia stężenia tlenu i powstawania martwych obszarów, to z pewnością największe i najtrudniejsze wyzwanie na najbliższe dziesięciolecie. Eutrofizację powoduje nadmiar nawozów roślinnych pochodzących z lądu. Bałtyk jest bardzo narażony na eutrofizację ze względu na stosunkowo niewielką wymianę wody. To oznacza, że każda substancja, której wpływ do morza jest większy niż wypływ, kumuluje się w wodzie. W tym kontekście najpoważniejszym zagrożeniem są fosforany i azotany. Poziom azotanów jest trudno obniżyć, jako że substancje te pochodzą głównie ze ścieków rolniczych na terenach zlewni. Wdrożenie zaostrożonych, określonych w unijnej Ramowej Dyrektywie Wodnej, standardów jakości wody w rolnictwie i włączenie ich do unijnej Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) będzie stanowić nie lada wyzwanie. Zarządcy zasobów wodnych i terenów rolniczych oraz rolnicy będą musieli się porozumieć w celu wypracowania praktycznych rozwiązań. Strategia tworzy platformę dla tego typu międzysektorowego podejścia.

Jakie są Pana zdaniem największe przeszkody utrudniające skuteczne wdrożenie strategii?

W przeciwieństwie do dyrektyw unijnych strategia nie jest prawnie wiążąca. Niektórzy ludzie będą prawdopodobnie starali się wykorzystać strategię i plan działania do pozyskania środków dla regionu w celu finansowania różnego rodzaju ogólnych projektów. W moim rozumieniu takie podejście jest sprzeczne z duchem strategii. Potrzebujemy bardzo silnego zaangażowania administracyjnego ze strony Komisji, która powinna czuwać nad integracją sektora i kwestiami dotyczącymi wzajemnej zgodności. Każdy pojedynczy projekt musi skutkować korzyściami dla wszystkich ludzi w regionie i dla środowiska Morza Bałtyckiego.

COŚ DLA KAŻDEGO – WSPARCIE DLA MŚP PRZYNOSI NOWE KORZYŚCI DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO

Wprowadzenie

Wiele państw współpracuje z autorami polityk regionalnych w Komisji w celu uczynienia regionu Morza Bałtyckiego lepszym miejscem do życia i pracy. Osiem z nich to kraje członkowskie UE, które mogą skorzystać z ważnego źródła pomocy – europejskich funduszy regionalnych – do stworzenia nowych możliwości biznesowych i zrealizowania międzynarodowych projektów naukowych. Wszystkie projekty mają wspólny cel: współpracę państw nadbałtyckich tak, aby region stał się atrakcyjnym miejscem do inwestowania, pracowania i zamieszkania.

Od stycznia 2009 do kwietnia 2012 roku projekt JOSEFIN otrzymał:

- Ponad 3,5 mln euro wsparcia EFRR ze środków programu współpracy międzynarodowej w regionie Morza Bałtyckiego
 - Blisko 0,6 mln euro od krajów uczestniczących w projekcie
- W sumie:** ponad 4 mln euro

Promowanie wspólnych zasobów

Region Morza Bałtyckiego posiada bogate zasoby naturalne, kluczowe dla przyszłego rozwoju. Zasoby morskie i lądowe są źródłem znaczących korzyści gospodarczych. Dzięki rozsądnemu zarządzaniu mogą one stworzyć bardzo atrakcyjne warunki zarówno dla mieszkańców, jak i dla turystów. Szereg projektów biznesowych i naukowych skupia się na kwestii ochrony przyrody i środowiska.

Ciekawe perspektywy dla miast i regionów

Wiele projektów otrzymujących wsparcie finansowe przyczyni się do udoskonalenia procesu planowania przestrzennego oraz do zapewnienia, że plany na przyszłość będą uwzględniać potrzeby ludności i poprawią jakość życia osób mieszkających i pracujących na terenach zabudowanych.

Promowanie innowacji

Firmy, które już wcześniej wykazały się innowacyjnym podejściem, mogą poprzez inicjatywy takie jak JOSEFIN rozszerzyć swoje perspektywy biznesowe i dzięki temu stać się bardziej godnym zaufania pracodawcą, będącym w stanie przetrwać próbę czasu.

Nowe metody osiągnięcia trwałych korzyści

Inicjatywa JOSEFIN – mocne oparcie dla małych firm

JOSEFIN – wykorzystanie innowacyjnych sposobów oceny ryzyka z korzyścią dla inwestorów i MŚP. Nowy, międzynarodowy fundusz zajmuje się z jednej strony opracowaniem technik oceny ryzyka, a z drugiej strony oferuje inwestorom gwarancje niezbędne do udzielenia wsparcia i pomaga firmom w regionie rozszerzyć działalność na inne kraje. Partnerzy JOSEFIN czekają na zgłoszenia MŚP, aby pomóc im w realizacji innowacyjnych projektów i rozwinięciu działalności za granicą.

„Pewna firma informatyczna z Berlina, Condat AG, pokazała nam, jak przydatna może się okazać inicjatywa JOSEFIN”, wyjaśnia orsten Mehlhorn, Kierownik Projektu w Investitionsbank Berlin.

„Współpracowaliśmy z tą firmą w zakresie znalezienia odpowiedniego finansowania i wsparcia technicznego, dzięki któremu przedsiębiorstwo mogło wprowadzić swoje systemy informatyczne na rynek chiński. Odkryliśmy wiele form praktycznego wsparcia biznesowego, które włączyliśmy do projektu JOSEFIN”.

Usługi dla biznesu szyte na miarę

JOSEFIN oferuje MŚP konkretne wsparcie w zakresie planowania współpracy międzynarodowej i ubiegania się o finansowanie. Ponadto JOSEFIN umożliwia lepszą dostępność finansowania dzięki międzynarodowemu funduszowi gwarancyjnemu oraz dodatkowemu europejskiemu kredytowi pomostowemu. Taki bezpieczny model podziału ryzyka pozwala znacząco ograniczyć ryzyko firm oraz banków. Na każdym etapie można skorzystać z porad ekspertów na temat rozwoju działalności w tym wyjątkowym regionie i pomnażania sukcesów w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie finansowe dla MŚP

JOSEFIN pomaga zaspokoić potrzeby MŚP, ponieważ firmy te niejednokrotnie wykazały się elastycznym i innowacyjnym podejściem do wykorzystywania szans biznesowych. Przy dodatkowym wsparciu mogą one rozszerzyć swoją działalność poza rynek lokalny i wdrażać pomysły w ramach międzynarodowych przedsięwzięć, osiągając sukces, który służy całemu regionowi.

Uczynienie regionu bardziej dostępnym

Niektóre inicjatywy skupiają się na zwiększeniu dostępności tej części Europy dla przedsiębiorców spoza regionu Bałtyku oraz na zachęceniu ich do podróżowania i prowadzenia interesów na większym obszarze. Ten rodzaj otwarcia regionu przynosi bezpośrednie zyski biznesowe i pozwala osiągać długoterminowe korzyści związane z integracją społeczną.

COHIBA – STWORZENIE METOD IDENTYFIKACJI I KONTROLI WPŁYWU NIEBEZPIECZNYCH SUBSTANCJI DO MORZA BAŁTYCKIEGO

W laboratorium świecące bakterie szybko bledną, pełniąc rolę naturalnego miernika światła oceniającego wysoki poziom toksycznych substancji w otaczającej wodzie. Ten prosty i jasny wskaźnik pokazuje, że rozpoznanie rodzaju, zakresu i miejsca występowania cząsteczek chemicznych ma kluczowe znaczenie dla dobrostanu Morza Bałtyckiego, zamieszkujących je gatunków i użytkujących je ludzi.

Tym właśnie zajmują się uczestnicy projektu COHIBA. Panorama wybrała się do Helsinek, aby porozmawiać z założycielami projektu, naukowcami i menedżerami i dowiedzieć się więcej na temat wysiłków COHIBY w dziedzinie kontroli substancji niebezpiecznych w regionie Morza Bałtyckiego.

Od stycznia 2009 roku do stycznia 2021 roku projekt COHIBA – kontrola substancji niebezpiecznych w regionie Morza Bałtyckiego otrzyma:

- 3,8 mln euro ze środków programu dla regionu Morza Bałtyckiego
 - 1,1 mln euro od krajów uczestniczących w projekcie
- Co daje **całkowity** budżet w wysokości 4,9 mln euro

Mają Państwo kurtkę przeciwdeszczową? Z pewnością stoją u Państwa meble z powłoką ognioodporną. Substancje chemiczne odgrywają w naszym życiu złożoną rolę – mogą być po prostu przydatne, a czasem wręcz ratować życie. Proszę się rozejrzeć po domu – na pierwszy rzut oka zobaczą Państwo powłoki, detergenty, lekarstwa... Od dezodorantów po nawozy, dzięki którym na stole leży chleb – to wszystko wymaga działania skomplikowanych środków chemicznych. Wiele z tych substancji ląduje w ściekach, gdzie część jest oczyszczana, lecz większość nie.

COHIBA z uwagą monitoruje 11 substancji, które uznano za priorytetowe dla stanu Morza Bałtyckiego. Uczestnicy projektu badają odpady produkowane przez oczyszczalnie ścieków oraz płyny wyciekające ze składowisk odpadów. Następnie prowadzone są doświadczenia, które mają wykazać wpływ tych substancji na delikatny ekosystem

Bałtyku. Badane substancje są bardzo zróżnicowane – od najnowszych cząsteczek po „starych znajomych” (tak o rtęci i kadmie ironicznie wypowiadają się kierownicy projektu). Monitoring zanieczyszczeń jest możliwy dzięki wsparciu z unijnych funduszy regionalnych.

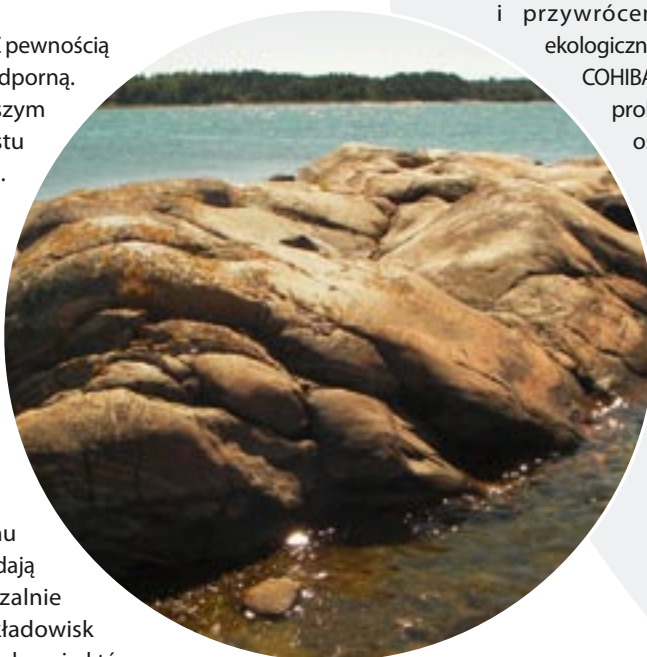
COHIBA – wiedza to siła umożliwiająca zmiany

Monitoring nie ma wyłącznie na celu stworzenia obrazu bieżącej sytuacji. Może on stanowić podstawę dla nowych polityk wdrażanych w krajach sąsiadujących z morzem. Uczestnicy projektu mają nadzieję, że zebrane dane posłużą jako fundament reform w dziedzinie stosowania substancji chemicznych w przemyśle, oczyszczania ścieków oraz w rolnictwie. Dane zostaną wykorzystane do opracowania krajowych programów i rejestrów oraz do informowania użytkowników wybranych chemikaliów o wpływie na środowisko i możliwościach złagodzenia ich oddziaływania.

„Ani władze ani społeczeństwo nie posiadają wystarczającej wiedzy na temat kontroli chemikaliów – musimy puścić te informacje w obieg”, twierdzi Kaj Forsius, kierownik projektu.

Opracowano już szereg modeli dotyczących spływu nawozów. Niemniej jednak istnieje pilna potrzeba zebrania znacznie większej ilości informacji na temat substancji niebezpiecznych. „Musimy się dowiedzieć, skąd się dane substancje biorą i jaki mają wpływ”, wyjaśnia Forsius.

W ramach Bałtyckiego Planu Działania HELCOM, zakładającego znaczące ograniczenie zanieczyszczeń i przywrócenie dobrego stanu ekologicznego morza do 2021 roku, COHIBA zajmie się oceną zakresu problemu i opracowaniem oszczędnych rozwiązań.



Niebezpieczne substancje – skąd się biorą? Dokąd trafiają? Jaki mają wpływ?

W projekcie bierze udział około 200 osób. Część z nich to naukowcy odpowiedzialni za badanie i analizę 240 próbek zbieranych co roku w ramach projektu. Pomiary są dokonywane w laboratoriach rozsianych po całym regionie.

COHIBA – część większej całości

Projekt COHIBA, zainaugurowany na początku 2009 roku, to zaledwie jeden ze sposobów na poprawę sytuacji Morza Bałtyckiego i otaczających je terenów.

Zintegrowana polityka morska UE, kładąca nacisk na polityki mające podejście całościowe, a nie sektorowe, powstała w 2008 roku.

Jej uzupełnienie będzie stanowić unijna Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego (2009), zarządzana przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Polityki Regionalnej. Strategia ta jasno pokazuje liczne powiązania pomiędzy priorytetowymi obszarami działań.

I wreszcie w 2007 roku weszły w życie przepisy REACH, tj. wymogi Komisji Europejskiej dotyczące rejestrowania substancji chemicznych. Regulacje te odegrają kluczową rolę w ograniczaniu ilości niebezpiecznych chemikaliów trafiających do środowiska.

Chemik analizuje jedną cząsteczkę lub grupę cząsteczek we wszystkich próbkach. Pod względem logistycznym badania są skomplikowane i odbywają się pod presją czasu, ponieważ próbki – aby były wiarygodne – muszą trafić do laboratorium w ciągu 24 godzin od pobrania. Jeśli próbki nie zostaną szybko zbadane, cząsteczki zaczną ulegać rozpadowi.

Inny problem to: gdzie należy przeprowadzać testy? W ramach projektu badana jest woda pobierana z dużych oczyszczalni ścieków wyznaczanych przez kraje uczestniczące. Lecz ustalenie, czy jest to dobre źródło wypływu danej substancji, nie jest proste. Możliwe, że wybrana substancja chemiczna jest stosowana w innym miejscu lub oczyszczana w innej oczyszczalni. Tarja Nakari, biolog zatrudniona przy projekcie, wyjaśnia, „Biotesty są niezbędne. Substancja chemiczna może występować w środowisku, a nie zostać wykryta w analizie chemicznej próbek wody. Podobnie analiza może wykazać występowanie chemikaliów, których nie ma w środowisku. Zatem biotesty zapewniają dodatkową kontrolę”.

Biolodzy COHIBA badają szereg wskaźników: toksyny w wątrobach ryb, reakcję świecących bakterii, płodność różnych gatunków – szczególnie problemem są substancje mogące zaburzać działanie układu hormonalnego, w tym chemikalia mające wpływ na rozrodczość, oraz dioksyny, których stężenie u śledzi bałtyckich przekracza limity bezpieczeństwa UE. Substancji do analizy nie brakuje.

Nadrzędnym celem jest stworzenie możliwie jak najpełniejszego obrazu źródeł i wpływu wybranych substancji w połączeniu z ich oddziaływaniem na środowisko Morza Bałtyckiego. To zakłada:

- Ocenę wzorców i dróg wpływu substancji do środowiska Morza Bałtyckiego;
- Określenie najważniejszych źródeł zanieczyszczeń poprzez ocenę dostępnych informacji na temat wzorców stosowania i zrzutu;
- Zrozumienie powiązań pomiędzy zrzutem substancji a ich wpływem na środowisko.

Zanieczyszczenia nie szanują granic

Aby projekt COHIBA osiągnął sukces, potrzebna jest współpraca wielu krajów, ponieważ zanieczyszczenie Bałtyku nie jest problemem, które poszczególne państwa mogą rozwiązać we własnym zakresie. Niemniej jednak rodzi się pytanie: czy istnieje wola polityczna, poczucie konieczności podjęcia działań? Zdaniem Kaja Forsiusa istnieje wola, lecz brakuje zasobów. „Wdrożenie różnych rozwiązań, takich jak rejestry, jest dość kosztowne. A część państw leżących nad Bałtykiem posiada małą administrację i niewystarczające środki – działanie w ich przypadku nie jest proste.» Inne kraje w regionie lepiej sobie radzą z oceną źródeł i wykorzystania niebezpiecznych substancji oraz z ich kontrolą.

Podczas spotkań z krajowymi ekspertami i prezentacji w ramach konferencji Kaj Forsius widzi, że niektóre mniejsze państwa bałtyckie z chęcią przyjąłby pomoc. Niemniej jednak, wyjaśnia, są one obciążone wieloma różnymi zadaniami, a obecna sytuacja finansowa jeszcze bardziej uszczupliła skromne zasoby. „Państwa te mają coraz mniej środków. Jednocześnie wymaga się od nich coraz lepszych wyników», twierdzi Forsius.

I nawet jeśli wszystkie kraje nadbałtyckie się zmobilizują i ograniczą poziom emisji, działania powinny zostać podjęte na większym obszarze geograficznym. „Nie zaradzimy sytuacji, jeśli my – kraje bałtyckie – będziemy doskonali. Nadal będziemy potrzebować wymogów obowiązujących także poza regionem.» 40 % substancji zanieczyszczających powietrze, które mają negatywny wpływ na morze, pochodzi z krajów położonych z dala od regionu Bałtyku, np. ze Zjednoczonego Królestwa.

HELCOM – Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego

W 1974 roku szereg państw położonych nad Bałtykiem podpisał Konwencję Helsińską. W 1992 roku podpisano nową Konwencję w odpowiedzi na zmieniające się przepisy środowiskowe oraz nową sytuację geopolityczną w regionie.

Zgodnie z ustaleniami wszystkich państw-sygnatariuszy, organizacja zajmuje się monitoringiem regionu oraz naukową oceną poszczególnych elementów warunkujących dobry stan morza. HELCOM, jako podmiot tworzący politykę w dziedzinie ochrony środowiska, opracowuje wspólne cele i działania.

Organ zarządzający konwencją, Komisja Helsińska (HELCOM), składa się z przedstawicieli Danii, Estonii, Wspólnoty Europejskiej, Finlandii, Niemiec, Łotwy, Litwy, Polski, Rosji i Szwecji.

Co udało się osiągnąć?

Zgodnie z zakresem obowiązków HELCOM dokonał harmonizacji programów monitoringu w tej części Europy, umożliwiając państwom-sygnatariuszom ocenę działań podejmowanych w całym regionie. Zebrane dane pozwoliły zapoczątkować inicjatywy służące ograniczeniu wpływu nawozów i niebezpiecznych substancji do morza oraz niektórych negatywnych zjawisk związanych z transportem. Dla specjalistów HELCOM to także forum współpracy w dziedzinach takich jak planowanie i szybkie zapobieganie katastrofom.

Utworzenie Sieci Obszarów Chronionych Morza Bałtyckiego przyczyniło się do poprawy dobrostanu niektórych gatunków na północy, takich jak orzeł bielik, kormoran, bałtycki dziki łosoś i foka bałtycka.

Projekt HELCOM, służący monitorowaniu przypadków wpływu niebezpiecznych substancji do morza, ruszył w 2008 roku. Działania, finansowane przez Nordycką Radę Ministrów, polegają na analizowaniu próbek ryb i wody morskiej. Uzupełniają one prace prowadzone w ramach projektu COHIBA, który zajmuje się badaniem chemikaliów na etapie przenikania do środowiska, w miejscu powstawania ścieków.

Plan działania HELCOM, zatwierdzony już przez wszystkie kraje, wpisuje się w Strategię Bałtycką i przyczynia się do realizacji celów środowiskowych.



W tej sekcji Panorama odpowiada na pytania dotyczące kwestii praktycznych związanych z projektem oraz innych pytań nadsyłanych przez czytelników. Można pisać na adres: regio-panorama@ec.europa.eu

W trakcie tworzenia Strategii dla Morza Bałtyckiego odbyły się zakrojone na szeroką skalę konsultacje publiczne. Oto kilka z nadesłanych opinii:

„Oprócz rozwoju tradycyjnej infrastruktury dla regionu duże znaczenie ma rozwój infrastruktury ICT (technologie informacyjno-komunikacyjne). Potrzebne są skoordynowane działania w celu opracowania wspólnych standardów np. identyfikacji elektronicznej. Zakładamy, że rozwój transgranicznych usług elektronicznych prowadzi do otwarcia rynku usług na konkurencję pomiędzy państwami członkowskimi i staje się jednocześnie kluczowym czynnikiem integracji gospodarczej i społecznej regionu Morza Bałtyckiego”.

Stowarzyszenie Estońskich Miast

„Należy zachęcać uczestników projektów na szczeblu lokalnym i regionalnym do wykorzystywania różnych źródeł finansowania, jak fundusze Jaspers, Jeremie czy Jessica tak, aby strategia stała się modelem rozwoju dla makroregionu. Przynajmniej na początku Komisja Europejska powinna odgrywać dużą rolę, co pozwoli zapewnić odpowiednie uruchomienie strategii oraz gwarancję finansowania i wdrożenia”.

Stowarzyszenie Fińskich Władz Lokalnych i Regionalnych

„My również cieszymy się z faktu, że Strategia dla Morza Bałtyckiego jest ukierunkowana na działania, oraz że ma jasno określone inicjatywy, oczekiwane wyniki, podmioty odpowiedzialne za wdrożenie oraz harmonogram wdrożenia. Powyższe cechy świadczą o konkretnym procesie ukierunkowanym na wyniki. Komitet Öresund reprezentuje szczebel samorządu lokalnego i regionalnego, posiadający kompetencje pozwalające zagwarantować rzeczywisty wkład we wdrożenie strategii”.

Komitet Öresund, Dania

„Sieć NSPA popiera unijną Strategię dla regionu Morza Bałtyckiego i chciałaby podkreślić znaczenie północnych obszarów dla całego regionu Morza Bałtyckiego. Regiony te, postrzegane często wyłącznie jako odległe krainy o niewielkiej gęstości zaludnienia, są w rzeczy samej ważnym dostawcą minerałów i zasobów naturalnych; to obszary o dużym potencjale innowacji i wiedzy, przyczyniające się do wzrostu gospodarczego w regionie Morza Bałtyckiego. Są one ważnym łącznikiem pomiędzy UE a Rosją. Ponadto regiony te mają bogate doświadczenie oraz oferują rozwiązania dla istotnych problemów regionu Morza Bałtyckiego i Europy, jak wyzwania demograficzne, zmiany klimatyczne i globalizacja.

Zrównoważony rozwój regionu Morza Bałtyckiego nie może się skupiać wyłącznie na basenie samego morza. Dlatego też sieć NSPA podkreśla znaczenie najbardziej wysuniętych na północ obszarów w regionie Morza Bałtyckiego oraz konieczność dostrzeżenia wartości dodanej i licznych możliwości, jakie północne tereny UE mogą zaoferować regionowi Morza Bałtyckiego i całej Europie. Zrównoważony region Morza Bałtyckiego potrzebuje silnej Północy”.

Northern Sparsely Populated Areas (NSPA – słabo zaludnione obszary położone na północy)

Grupa ta obejmuje ścisłą współpracę czterech najbardziej północnych regionów terytorialnych Szwecji (Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland), siedmiu północnych i wschodnich regionów Finlandii (Laponii, regionu Oulu, Centralnej Ostrobotni, Kainuu, Północnej Karelii, Północnej Sawonii i Południowej Sawonii) oraz północnej Norwegii (Finnmark, Troms i Nordland)

Fundacja Baltic Sea 2020 jest zdania, że Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego (zwana dalej strategią) stanowi wyjątkową okazję do znaczącego wzmocnienia inicjatyw realizowanych w ramach Bałtyckiego Planu Działań HELCOM (Baltic Sea Action Plan, BSAP). Z tego względu chcielibyśmy podkreślić, że włączenie BSAP do Strategii dla regionu Morza Bałtyckiego jest niezwykle istotne. Przede wszystkim z uwagi na fakt, że strategia jest inicjatywą UE, która pozwoliłaby wzmocnić mechanizmy wdrożeniowe i poprawić sposób zarządzania. Inicjatywa i podejmowane działania zyskają silne poparcie polityczne, kiedy zostaną zatwierdzone przez Radę.

Zdecydowane wdrożenie działań pozwoli skutecznie ograniczyć szkody, szczególnie te spowodowane eutrofizacją i przełowieniem, lecz także niebezpiecznymi substancjami i gatunkami inwazyjnymi. Szczególnie ważny jest fakt, że dokument nie tylko jasno określa działania, lecz wymienia także odpowiedzialne władze i instytucje, których zadaniem będzie monitorowanie i wdrożenie strategii. Tylko w takich warunkach będziemy mogli realizować jeden z głównych celów BSAP – „Bałtyk wolny od eutrofizacji”.

Baltic Sea 2020 – fundacja zajmująca się promowaniem konkretnych i aktywnych działań na rzecz poprawy środowiska Morza Bałtyckiego

WSPÓŁPRACA NA RZECZ

REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO

Wsparcie dla strategii pojawia się z różnych stron – liczne podmioty, np. organizacje pozarządowe, reprezentujące biznes, zrzeszenia pracowników i władze publiczne są żywo zainteresowane pracami w regionie. Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego jest postrzegana jako innowacyjne podejście zarówno do problemów, jak i do potencjału regionu. Dokument pozwala z jednej strony zrozumieć, jak każdy z priorytetów powinien być realizowany w powiązaniu z innymi, a z drugiej strony podkreślić fakt, że najskuteczniejsze są działania na szczeblu regionalnym.

W Dyrekcji Generalnej ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa główny nacisk jest kładziony na rozwój zrównoważonej gospodarki morskiej na wodach UE i poza nimi. Zintegrowana polityka morska, zainaugurowana w 2007 roku, jest zbieżna ze Strategią dla regionu Morza Bałtyckiego – w obu dokumentach podkreślono znaczenie miejsca przy wdrażaniu polityk oraz wzajemnego oddziaływania na siebie różnych czynników.

Świadomość, że dziedziny takie jak turystyka czy energetyka przybrzeżna nie mogą być planowane w oderwaniu od innych, jest niezwykle istotna w regionie Bałtyku, w którym morze jest intensywnie eksploatowane: liczne trasy przewozowe, delikatny ekosystem, pozyskiwanie zasobów energetycznych oraz wpływ substancji zanieczyszczających to zaledwie kilka ze ściśle powiązanych ze sobą elementów.

Jako że wiele kwestii opisanych w strategii dla regionu ma wymiar morski, DG ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa w pełni popiera pomysł stworzenia szerokiej strategii i przedstawia pięć kluczowych kwestii, którym należy poświęcić szczególną uwagę.

Nadzór morski

Piętnaście procent światowego transportu towarów odbywa się na wodach Bałtyku. Odsetek ten ma wzrosnąć dwukrotnie do 2015 roku. Przewożone są między innymi materiały niebezpieczne, jak ropa naftowa, co oznacza, że kwestie związane z bezpieczeństwem powinny mieć istotne znaczenie. Nadzór morski jest ważny także w kontekście rybołówstwa,

kontroli granicznych i celnych oraz zapobiegania przestępczości. Dyrekcja jest gotowa sfinansować projekt pilotażowy, którego celem byłoby wsparcie współpracy transgranicznej i wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi systemami nadzoru morskiego. Dyrekcja zachęca ponadto do dokonania oficjalnej oceny bezpieczeństwa regionu Morza Bałtyckiego, aby uzyskać rzetelny obraz sytuacji w tej dziedzinie.

Morskie planowanie przestrzenne

Tak wiele potrzeb na tak małym obszarze: wydaje się, że każdy rości sobie prawo do morza. Jeśli chcemy wypełnić wymogi środowiskowe i ochronić gatunki oraz życiodajne procesy i funkcje ekosystemów przy jednoczesnym rozwoju gospodarki, ludzie muszą wiedzieć, które obszary należy chronić, które przeznaczyć na ustawienie turbin wiatrowych, które na trasy przewozowe itd. A to wszystko wymaga ogólnego spojrzenia na planowanie przestrzenne – zastanowienia się, co gdzie się powinno znaleźć.

Czysty transport

Pomimo że transport morski stanowi 90% handlu europejskiego i jest czystym (pod względem emisji na tonę towarów) sposobem na przewóz towarów z miejsca a do miejsca b, ogólny wpływ ścieków i detergentów przemysłowych na środowisko i jakość powietrza pokazuje, że branża przewozów morskich musi poszukać bardziej ekologicznych rozwiązań. W związku z tym w kwestii czystego transportu we wszystkich głównych portach Bałtyku mogą zostać podjęte liczne działania, np. zasilanie statków energią elektryczną z nadbrzeża.

Zrównoważone rybołówstwo

Nie ma wątpliwości, że stan zasobów rybnych nadal niepokoi, pomimo poprawy sytuacji w przypadku niektórych gatunków. Niezbędna jest bardziej intensywna współpraca pomiędzy krajami nadbałtyckimi na rzecz rozwiązania problemów wynikających ze wspólnej polityki rybołówstwa w obecnym zakresie oraz wypracowania nowych form działania po reformie polityki.

Morskie klastry przemysłowe

Sytuacja europejskiego przemysłu morskiego jest dobra, a branżę cechuje potencjał rozwoju. Dzięki tworzeniu konsorcjów i współpracy sieciowej klastry przedsiębiorstw mogą osiągać jeszcze lepsze wyniki. Jest to szczególnie istotne w regionie Morza Bałtyckiego, gdzie rynki są niewielkie, a działalność





bardzo zróżnicowana. Wzmocnienie klastrów przyniesie korzyści dla gospodarki całego regionu i będzie miało pozytywny, pośredni wpływ na całą UE.

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES)

reprezentuje grupy interesu, takie jak organizacje pozarządowe, organizacje pracodawców oraz zrzeszenia pracowników, dając im możliwość dotarcia do największych instytucji unijnych. W przypadku Bałtyku główna uwaga skupia się na przyszłym dobrobycie regionu, z zastrzeżeniem, że środowisko jest istotnym priorytetem.

Należy pokonać przeszkody hamujące rozwój regionu – dziewięć krajów położonych wokół morza używa ośmiu różnych walut; biurokratyczne przepisy, np. wymóg uzyskiwania pozwoleń uniemożliwia wolny przepływ pracowników i usług; uniwersytety i organizacje badawcze w regionie mogłyby skorzystać na bardziej ścisłej współpracy.

Dyrektywa usługowa, która gwarantuje równe warunki dla firm działających w kilku krajach, powinna zacząć obowiązywać w całej UE do końca 2009 roku. EKES uważa, że jej właściwe wdrożenie jest istotne dla dobrobytu regionu. Komitet popiera założenia strategii służące ograniczeniu biurokracji oraz lepszej współpracy pomiędzy instytucjami badawczymi. EKES niepokoi jednak fakt, że w strategii nie przewidziano żadnego dodatkowego finansowania. Środki regionalne przeznaczone na priorytety bałtyckie są znaczące, lecz muszą one zostać odpowiednio uzupełnione o finansowanie z rządów krajowych. Komitet obawia się, że kraje najbardziej potrzebujące unijnych inwestycji nie będą w stanie opłacić swojej części.

Jednym z głównych zagrożeń dla Bałtyku jest eutrofizacja – nadmiar nawozów rolniczych oraz nieoczyszczone ścieki wpływające do morza powodują wykwity alg, które odcinają dostęp tlenu do wody i zabijają inne gatunki żyjące na danym obszarze. **World Wide Fund for Nature (WWF)** sądzi, że zintegrowane podejście do gospodarki morskiej i działalności człowieka to jedyna możliwa strategia na przyszłość. Problem eutrofizacji trafia na biurko ministrów ds. środowiska, podczas gdy głównym źródłem problemu jest rolnictwo. Oto zaledwie jeden z dowodów na konieczność współpracy ministerstw i poszczególnych szczebli administracji.

WWF popiera potrzebę współpracy międzysektorowej wyrażoną zarówno w Strategii dla Morza Bałtyckiego, jak i w zintegrowanej polityce morskiej. Zdaniem WWF istnieje ogromna liczba różnych sektorów – od turystyki po podwodne kable – które chcą korzystać z możliwości, jakie daje morze. Każda z tych branż jest kontrolowana na różnych poziomach – krajowym, regionalnym, unijnym lub globalnym. Żadna z organizacji nie jest uprawniona do zarządzania ogółem procesów, a presja wywierana na morze nieustannie rośnie. Dlatego też WWF

popiera strategię, w myśl której Morze Bałtyckie jest problemem regionalnym, a każdy z priorytetów jest powiązany z kolejnym.

Niemniej jednak organizacja ostrzega: zarządzając morzem, trzeba przyjąć, że nikt nie może od akwenu wymagać więcej, niż jest on w stanie dostarczyć w sposób zrównoważony. Poprzednio oddziaływanie każdego z sektorów na środowisko było oceniane oddzielnie. WWF zaznacza, że takie podejście nie bierze pod uwagę pełnego obrazu sytuacji – wszystkie działania i wpływy powinno się oceniać razem, a działania należy prowadzić pamiętając, że każdy z sektorów musi zostać wpisany w szerszy kontekst. Organizacja sądzi, że główne działania powinny się opierać na morskim planowaniu przestrzennym, które pomoże zobrazować, w jaki sposób wszyscy użytkownicy jednocześnie eksploatują (i powinni eksploatować) morze z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń ekosystemu.





Łącza Komisji Europejskiej:

Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

Inicjatywa „Wymiar Północny”

http://ec.europa.eu/external_relations/north_dim/index_en.htm

Europejski Instrument Partnerstwa i Sąsiedztwa (ENPI)
na rzecz współpracy transgranicznej z Rosją

http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/index_en.htm

Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa

http://ec.europa.eu/dgs/ fisheries/index_pl.htm

Łącza do projektów/organizacji wymienionych w niniejszym wydaniu:

HELCOM

<http://www.helcom.fi/>

JOSEFIN

<http://www.josefin-org.eu/>

COHIBA

http://meeting.helcom.fi/c/document_library/get_file?folderId=89317&name=DLFE-33722.pdf

http://www.helcom.fi/projects/on_going/en_GB/cohiba/

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

<http://eesc.europa.eu/>

World Wide Fund for Nature

<http://www.wwf.org/>

Musikpark Mannheim

<http://www.musikpark-mannheim.de/web09/>

Uniwersytet w Swansea – Ośrodek Nano-Zdrowia

<http://www.swan.ac.uk/nanohealth/>

„Spójność terytorialna pod lupą” autor: Profesor Andreas

Faludi (Komisja Europejska – Polityka Regionalna – Inforegio)

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/pdf/lookingglass.pdf

Inne przydatne łącza:

Partnerzy w regionie Morza Bałtyckiego

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/pdf/websites.pdf

Portal Bałtycki

<http://www.balticsea.net/>

Bałtycki Atlas Środowiska (interaktywny)

<http://maps.grida.no/baltic/>

Rada Państw Morza Bałtyckiego

<http://www.cbss.st/>

Łącza do kluczowych stron internetowych kolejnego wydania:

Zmiany klimatyczne

http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/environment/index_pl.htm

SPÓJNOŚĆ TERYTORIALNA – GENEZA POJĘCIA

Panorama opisuje interesujące kwestie dotyczące polityki regionalnej. W niniejszym wydaniu przedstawiamy najnowsze opracowanie Andreasa Faludiego, profesora systemów polityki przestrzennej w Europie na Politechnice w Delft, na temat historii spójności terytorialnej.

Spójność terytorialna – cel, do którego warto dążyć

Jeszcze przed wojną planiści w północno-zachodniej Europie czerpali inspirację z systemu parków miejskich w Stanach Zjednoczonych, miast ogrodów oraz brytyjskich pasów zieleni. W okresie odbudowy zniszczeń wojennych powszechnie opracowywano polityki dla całych regionów. Planiści chcieli uczestniczyć w tworzeniu nowych modeli rozwoju miast.

Od samego początku dwie kwestie znajdowały się w samym centrum europejskiej polityki planowania przestrzennego/spójności terytorialnej: zrównoważony rozwój i dobre rządy terytorialne – spójność wewnętrzna i zewnętrzna. Założenia opierały się na świadomości wpływu zniesienia barier celnych na geografii ekonomiczną.

W Traktacie Rzymskim kraje tworzące ówczesną Europejską Wspólnotę Gospodarczą zadeklarowały wyłącznie, że pragną „wzmocnić jedność gospodarek i zapewnić harmonijny rozwój poprzez niwelowanie różnic pomiędzy regionami i zwalczając zacofanie mniej uprzywilejowanych obszarów”.

Po przystąpieniu Zjednoczonego Królestwa, Danii i Irlandii do Wspólnoty priorytety się zmieniły. Zjednoczone Królestwo nie mogło skorzystać ze Wspólnej Polityki Rolnej proporcjonalnie do wpłaconych składek, lecz borykało się z degradacją terenów przemysłowych. Dlatego też zaproponowano uproszczoną politykę regionalną uzupełniającą budżety krajowe.

Możliwe definicje spójności terytorialnej

Spójność terytorialna odnosi się do sytuacji, w której polityki służące niwelowaniu różnic, zwiększeniu konkurencyjności i promowaniu zrównoważonego rozwoju zyskują wartość dodaną poprzez tworzenie spójnych pakietów działań, uwzględniających obecne oraz przyszłe skutki, możliwości i trudności na danym obszarze.

Polityka spójności terytorialnej odnosi się do działań promujących dobre rządy terytorialne w celu osiągnięcia wyżej opisanej spójności. Europejska polityka spójności terytorialnej odnosi się do wspomnianych działań podejmowanych przez instytucje UE.

Wykorzystanie początkowego zainteresowania

W 1949 roku utworzono Radę Europy. Zwracając uwagę na nadmierną gęstość zaludnienia oraz różnice regionalne, Rada przyjęła uchwałę, zgodnie z którą „harmonijny rozwój geograficzny” jest zadaniem do zrealizowania przez instytucje europejskie. W 1968 roku grupa robocza opublikowała dokument zatytułowany „Planowanie regionalne, problem europejski”.

Wraz z ustanowieniem ramowych celów i tematów Wspólnota zyskała program na rzecz planowania przestrzennego/spójności terytorialnej, co doprowadziło do postawienia pytania: „W jaki sposób program ten współgra z innymi politykami Wspólnoty”? To pytanie do dziś inspiruje do dyskusji.

Znaczenie spójności terytorialnej w UE

Obecnie w Unii Europejskiej Parlament Europejski, Komitet Regionów i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wspierają spójność terytorialną. Instytucje te niejednokrotnie wyrażały niepokój o harmonijny i zrównoważony rozwój oraz wspominały o potrzebie właściwego podejścia do różnorodności regionalnej i lokalnej oraz dostępu do usług o ogólnym interesie gospodarczym. Jako że usprawnienie zarządzania poprzez współpracę może zwiększyć skuteczność polityk, instytucje dążą do uczynienia spójności terytorialnej celem wszystkich polityk UE. Dla Parlamentu Europejskiego spójność terytorialna jest jednym z filarów polityki spójności.

„Spójność terytorialna pod lupą”

Autor: Profesor Andreas Faludi Komisja Europejska – Polityka Regionalna – Info regio

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/pdf/lookingglass.pdf



Nowy Komisarz ds. polityki regionalnej

Po rezygnacji Danuty Hübner, która uzyskała mandat do Parlamentu Europejskiego, stanowisko Komisarza ds. polityki regionalnej objął Paweł Sarnecki. Nominacja Pana Sarneckiego, pełniącego obecnie funkcję członka zarządu Narodowego Banku Polskiego, zostanie opisana w szczegółach w kolejnym wydaniu Panoramy.

Aktualności z ... W każdym wydaniu Panoramy prezentujemy rozwój dwóch projektów z perspektywy osób nimi zarządzających. Analizujemy również blaski i cienie zarządzania projektami finansowanymi przez EFRR: wskazujemy problemy i dzielimy się rozwiązaniami.

PROJEKT

1

MUSIKPARK MANNHEIM OD WEWNĄTRZ

Musikpark, Mannheim – projekt pomagający początkującym małym i średnim przedsiębiorstwom z sektora muzycznego w stawianiu pierwszych kroków. Musikpark, zajmujący powierzchnię 4300 m kw., posiada salę choreograficzną i pokazową, warsztat, kilka studiów dźwiękowych, studio telewizyjne oraz stylową salę konferencyjną do negocjacji tego najważniejszego, pierwszego angażu.

Fakty i liczby

W ramach Celu II w Musikpark zostanie zainwestowanych nieco ponad 5 mln euro. Finansowanie jest udzielane od 2004 roku na okres 15 lat.

Przetrwąć kryzys gospodarczy

W sytuacji, w której gospodarki chwieją się w wyniku kryzysu gospodarczego, Musikpark nie tylko nie idzie na dno, lecz radzi sobie lepiej niż kiedykolwiek wcześniej. Po raz pierwszy w historii park musiał stworzyć listę oczekujących MŚP, które są zainteresowane wynajmem powierzchni na terenie parku. „Jesteśmy bardzo mile zaskoczeni”, powiedział Christian Sommer, dyrektor zarządzający i stały rozmówca Panoramy. „Więcej osób poszukuje miejsca niż chce nas opuścić – to bardzo budujące”, wyjaśnia.

Wylęgarnia dla młodych MŚP

Jako że park umożliwia MŚP dostęp do usług i skupia wiele firm z jednej branży w celu zwiększenia potencjału działań marketingowych, nie dziwi fakt, że wiele osób ustawia się w kolejce, aby współtworzyć sukces przedsięwzięcia.

Na początku tego roku dwóm MŚP zaoferowano nowy „pakiet startowy”, obejmujący dostęp do linii telefonicznych, połączeń internetowych, preferencyjne stawki za wynajem biur, a także darmowy marketing i doradztwo finansowe. Obie firmy odnoszą coraz większe sukcesy. Jeden z menedżerów zespołu wyruszył w trasę koncertową, którą można uznać za udaną. Właścicielką drugiego przedsiębiorstwa jest kobieta, która zaprojektowała stronę internetową oferującą kreatywne usługi. Jej firma także się rozwija. „W pewnym momencie napotkała na problem z dostawcą Internetu, ale udało nam się jej znaleźć innego usługodawcę i teraz wszystko idzie już gładko”, wyjaśnia Sommer.

Ten rok dobrze się zapowiada dla osób wynajmujących powierzchnię biurową w Musikparku. Sommerowi i jego zespołowi udało się znaleźć „anioła biznesu” gotowego wyłożyć środki na inwestycje – to przełomowy moment dla nowo powstałego MŚP. „20 000 euro nie wydaje się być kwotą trudną do zdobycia, choć dla jednej z nowych firm ta suma była zbyt wysoka”, stwierdził Sommer. Nawiązywanie kontaktów

interesujących dla obu stron to jedno z głównych założeń parku. Dzięki nim młoda firma nie tylko dalej funkcjonuje, lecz może korzystać z pomocy i porad „starszego brata”.

Dobrze rozwija się także współpraca pomiędzy kursem PopAkademie (Badenia-Wirtembergia) a Musikparkiem. Pięciu absolwentów założyło sklep na terenie Musikparku, a później dołączyły do nich cztery kolejne osoby z konserwatorium muzycznego w Mannheim.

Jak najlepiej wykorzystać dostępne usługi?

Pomimo że – co do zasady – projekt jest udany, pojawia się kilka problemów. Intrygującym, a nawet frustrującym zjawiskiem jest subiektywna opinia użytkowników na temat usług udostępnianych w parku. Pomimo bogatego doświadczenia Sommera jako muzyka i menedżera artystów, frustrują go poglądy, że park nie zaspokaja potrzeb użytkowników.

„Jedno z MŚP narzekało np., że nie uzyskało wystarczającej pomocy w znalezieniu inwestora”, wyjaśnia Sommer. „A ja mogę wyciągnąć ich dokumentację i udowodnić im, że otrzymali wsparcie w tym zakresie”. MŚP nie wykorzystują dostępnej oferty w 100 procentach i przez to mają wrażenie, że czegoś brakuje.

PopAkademie Baden-Württemberg w Mannheim umożliwia studentom uzyskanie tytułu licencjata w dziedzinie muzyki popularnej. Zorganizowano dwa kursy: ścieżkę „konserwatoryjną» obejmującą instrumenty nieuwzględniane w bardziej tradycyjnych szkołach muzycznych oraz kurs zarządzania. Absolwenci, którzy po ukończeniu nauki decydują się na pracę w Musikparku, mają szansę rozpocząć karierę w sprzyjającym im otoczeniu. Panorama opíše bliżej projekt PopAkademie w kolejnym wydaniu.

„Zjawisko jest naprawdę ciekawe”, wyjaśnia Sommer, który rozmawiał o tym z dwoma profesorami psychologii gospodarczej. Naukowcy, zaintrygowani opisaną sytuacją, wyrazili chęć przeprowadzenia badań na temat tego rodzaju niezadowolienia.

Wyrastanie z Musikparku

Zadowolanie klientów nie zawsze jest prostym zajęciem. Christian Sommer może mieć przynajmniej satysfakcję z pojawienia się innego – poważnego, lecz pozytywnego – problemu. „Niektóre firmy za bardzo się rozrastają. Muszą się rozwijać i potrzebują więcej miejsca”.

Wokół Musikparku jest wiele niewykorzystanych terenów. Należą one jednak do miasta, które nie jest zainteresowane przeznaczeniem ich na ten cel. „Głównym zadaniem na drugą połowę roku jest zdobycie poparcia politycznego dla pomysłu zbudowania i stworzenia przestrzeni dla tych firm, które dzięki udanej strategii wyrosły z naszego parku”, stwierdził Sommer.



Łącząc siły świata akademickiego, sektora prywatnego i państwowej służby zdrowia, CNH pracuje nad zastosowaniem nanotechnologii w wykrywaniu chorób i określaniu właściwej terapii.

Fakty i liczby

W ramach celu Konwergencja w Ośrodek Nano-Zdrowia zainwestowanych zostanie nieco ponad 21 mln euro. Finansowanie jest udzielane od 2009 roku i obejmuje okres 5 lat.

CNH – zwiększanie zatrudnienia na poziomie lokalnym

9 czerwca świętowano duży sukces, kiedy to projekt rozpoczął współpracę z lokalnymi MŚP w dniu oficjalnej inauguracji centrum. „Wyciągamy rękę do MŚP zainteresowanych założeniem firm typu spin-out”, wyjaśnia dr Tim Claypole, członek komitetu kierowniczego CNH, stały rozmówca Panoramy.

W inauguracji Ośrodka wzięło udział trzydzieści spółek. Uczestnicy wysłuchali wykładu prelegenta, profesora Mauro Ferrari, międzynarodowego eksperta w dziedzinie rozwoju, doskonalenia i stosowania nanotechnologii w naukach biomedycznych.

CNH zajmuje się nie tylko przełomowymi odkryciami w medycynie i nauce, lecz przyczynia się także do bardzo potrzebnego ożywienia lokalnej gospodarki. Według szacunków w regionie Swansea Bay w ciągu najbliższych pięciu lat CNH stworzy do 450 nowych miejsc pracy. Ośrodek, zlokalizowany w kampusie Uniwersytetu Swansea, będzie supernowoczesną placówką, w której zatrudnienie znajdą klinicyści, badacze w dziedzinie nauk przyrodniczych, inżynierowie i przedstawiciele przemysłu.

Ośrodek Nano-Zdrowia planuje wesprzeć około 400 firm – ponad 300 z nich to małe i średnie przedsiębiorstwa w Walii. Działania te przyczynią się do rzeczywistego ożywienia gospodarczego w regionie.

Swansea w centrum nano-rewolucji

Profesor Ferrari pozytywnie ocenił pracę instytutu. Naukowiec zainspirował publiczność podczas inauguracji centrum, opowiadając o własnych doświadczeniach dotyczących komercjalizacji nanotechnologii i nanozdrowia.

W swoim wykładzie zachęcał przemysł do niekonwencjonalnego sposobu myślenia oraz do zastanowienia się nad zastosowaniem technologii w takich przedsięwzięciach jak dwuletnia podróż na Marsa planowana przez NASA. Astronauci będą potrzebować rozwiązań w dziedzinie nanozdrowia w celu wczesnego wykrywania chorób, interwencji i podjęcia indywidualnego leczenia.

„Dopiero niedawno nanotechnologia awansowała ze świata fantastyki do świata nauki. Narzędzia, którymi dysponujemy i które możemy rozwijać, zmieniają medycynę na lepsze”, wyjaśniał profesor Ferrari.

Pacjenci i patenty

Profesor Ferrari, który posiada ponad 30 amerykańskich i międzynarodowych patentów, jest osobą idealnie nadającą się do dokonania oficjalnego otwarcia centrum, jako że jednym z kluczowych celów Ośrodka, oprócz zaspokojenia głodu wiedzy, jest wykorzystanie wyników innowacyjnych badań w biznesie.

Profesor Ferrari utworzył szereg spółek i jest założycielem NanoMedical Systems (NMS) w Austin w Teksasie oraz Leonardo Biosystems. Opowiadając o tych doświadczeniach, naukowiec chciał zachęcić publiczność do tworzenia nowych produktów.

Profesor zakończył wystąpienie, przypominając słuchaczom, że do osiągnięcia sukcesu nie wystarczy sama nanotechnologia. Stanowi ona „zestaw narzędzi, który należy połączyć z wieloma innymi dziedzinami i rozwijać w partnerstwie z przemysłem i pacjentami”.

Inne ważne wydarzenia

Claypole cieszy się z otwarcia centrum. Dodaje jednak, że projekt napotyka na problemy w kwestii pomocy państwa. „Borykamy się z kłopotami z finansowaniem”, wyjaśnia. Przejściowe problemy finansowe utrudniają Ośrodkowi zakup niezbędnego sprzętu.

Uczestnicy projektu mają nadzieję wyeliminować wszelkie trudności przed planowanym zatrudnieniem nowych pracowników jesienią tego roku.



KONFERENCJA SIECIOWA W VISBY, SZWECJA 11–12 CZERWCA 2009

Nowe oblicze współpracy w Europie

UE, która nadzoruje szereg projektów współpracy prowadzonych przez wiele różnych państw, ma do odegrania w regionie Morza Bałtyckiego nową rolę. W konferencji w Visby, zorganizowanej w dniach 11–12 czerwca na szwedzkiej Gotlandii, wzięli udział wszyscy kluczowi aktorzy z regionu – od organizacji ekologicznych po instytucje finansowe. Spotkanie było okazją do szczegółowego zapoznania się z pierwszymi projektami wdrażanymi w ramach Strategii dla Morza Bałtyckiego, poznania osób zaangażowanych w działania i zrozumienia ambitnych celów ustalonych dla regionu.

W obszarze Bałtyku UE prowadzi pionierską strategię opierającą się w większym stopniu na ludziach i pomysłach niż na budżetach. Władze UE odgrywają rolę strategiczną, tj. nadzorują cały region i koordynują pracę kierowników projektów z różnych dziedzin i z różnych krajów. Jest to pierwsza strategia dla makroregionu, w ramach której inicjatywy finansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności są łączone ze sobą, aby zmaksymalizować ich oddziaływanie w państwach członkowskich i w całym regionie.

Z dobrego na lepsze

Region posiada wiele atutów naturalnych, liczne szanse biznesowe i ludzi otwartych na nowe pomysły. Wiele krajów otaczających Morze Bałtyckie łączy więzy historyczne oraz wizja wspólnej, obiecującej przyszłości. Jednocześnie granice państw oraz wymagające środowisko naturalne powodują liczne problemy praktyczne. Zatem, jak powinna wyglądać idealna strategia UE służąca rozwojowi?

Projekty są przyporządkowane do czterech głównych celów: poprawy stanu środowiska, promowania dobrobytu, poprawy dostępu do regionu oraz wypracowania zaostrożonych standardów bezpieczeństwa. Obecnie przy wsparciu Instytucji Zarządzających (ekspertów w wybranych dziedzinach) prowadzonych jest 80 głównych projektów opierających się na szczegółowych biznesplanach. Konferencja w Visby była okazją do zaprezentowania inicjatyw i poznania ich autorów. Nawet na tym bardzo wczesnym etapie było jasne, że strategia promuje nowatorski poziom otwartości pomiędzy krajami oraz współpracę partnerską służącą wypracowaniu korzyści dla regionu.

Prelegenci z UE „ożywili” politykę

Kluczowi prelegenci z Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej pokazali, w jaki sposób wiedza ekspercka i skuteczne zarządzanie ze strony UE mogą zjednoczyć wspólnotę biznesową w całym regionie i dzięki współpracy zapewnić dobrobyt. Dirk Ahner,

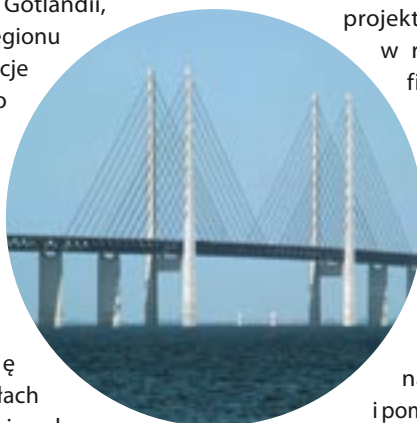
Dyrektor Generalny DG ds. Polityki Regionalnej, przypomniał słuchaczom, że strategia nada nowy wymiar unijnej polityce spójności, tworząc korzystne synergie pomiędzy istniejącymi projektami finansowanymi przez fundusze strukturalne i Fundusz Spójności. Interesariusze wdrażający własne projekty biznesowe mogą być pewni, że działają w ramach większej całości, gdzie dostępne finansowanie może przynieść dodatkowe efekty i nowe korzyści dla społeczności lokalnej.

Rolandas Kriščiūnas, Podsekretarz Stanu w litewskim Ministerstwie Finansów, opowiedział o doświadczeniu organizacji pełniących funkcję Instytucji Zarządzających w dziedzinie doradztwa na temat skutecznego planowania, finansowania i zarządzania projektami. Instytucje czuwają nad merytorycznym charakterem dyskusji i pomagają partnerom projektów tworzyć skuteczne sieci i współpracować. Ich doświadczenie gwarantuje najlepsze podejście przy finansowaniu nowych przedsięwzięć. Ponadto organizacje te udzielają porad w kwestii dobrych rozwiązań biznesowych i na bieżąco śledzą zmiany w prawodawstwie.

Inni przedstawiciele Komisji opowiadali o ciekawych, wdrażanych obecnie projektach dotyczących różnorodnych tematów – od nadzoru morskiego po poprawę wydajności paliw. Podczas konferencji zaprezentowano szereg projektów. Wśród uczestników znajdowali się także partnerzy niektórych inicjatyw. W czasie spotkania mogli oni nawiązać bezpośredni kontakt z innymi interesariuszami – często to ten aspekt wszelkiego rodzaju konferencji przynosi największe korzyści. Rozmawiano także o tym, jak zaangażowanie UE w programy regionalne umożliwi współpracę międzynarodową i „awans” projektów na wyższy poziom.

Warsztaty ukazujące zalety współpracy

Po omówieniu kluczowych założeń strategii uczestnicy skupili swoją uwagę na dotychczasowych osiągnięciach. Podczas drugiego dnia konferencji w ramach czterech warsztatów kierownicy projektów opowiadali o korzyściach płynących z pracy ich zespołów. Np. w Polsce Politechnika udziela doradztwa w dziedzinie projektów budowlanych i planowania regionalnego przy wsparciu ekspertów z Niemiec. Na Litwie inwestycjami w sieć drogową zarządza łotewskie Ministerstwo Finansów. Szwedzkie technologie środowiskowe są wykorzystywane



w celu usprawnienia gospodarki odpadami na Litwie. Z drugiej strony Szwedzi korzystają ze współpracy z Finlandią w zakresie produkcji energooszczędnych paliw.

UE – mentor, nie władca

Różnorodność międzynarodowych partnerów oraz obszarów działania skupionych wokół regionu wzmacnia poczucie, że mamy do czynienia ze strategią, a nie z programem. Unijne władze nie sprawują bezpośredniej kontroli nad budżetem czy prawodawstwem, lecz pełnią rolę katalizatora przy zawiązywaniu nowych form współpracy, nawet pomiędzy odległymi

partnerami. Firmy, uniwersytety, organizacje i instytucje publiczne już teraz wykorzystują wiedzę swoich specjalistów. W tym procesie UE może odegrać rolę mentora, przez co nada większą wartość dodaną każdemu euro zainwestowanemu ze środków publicznych.

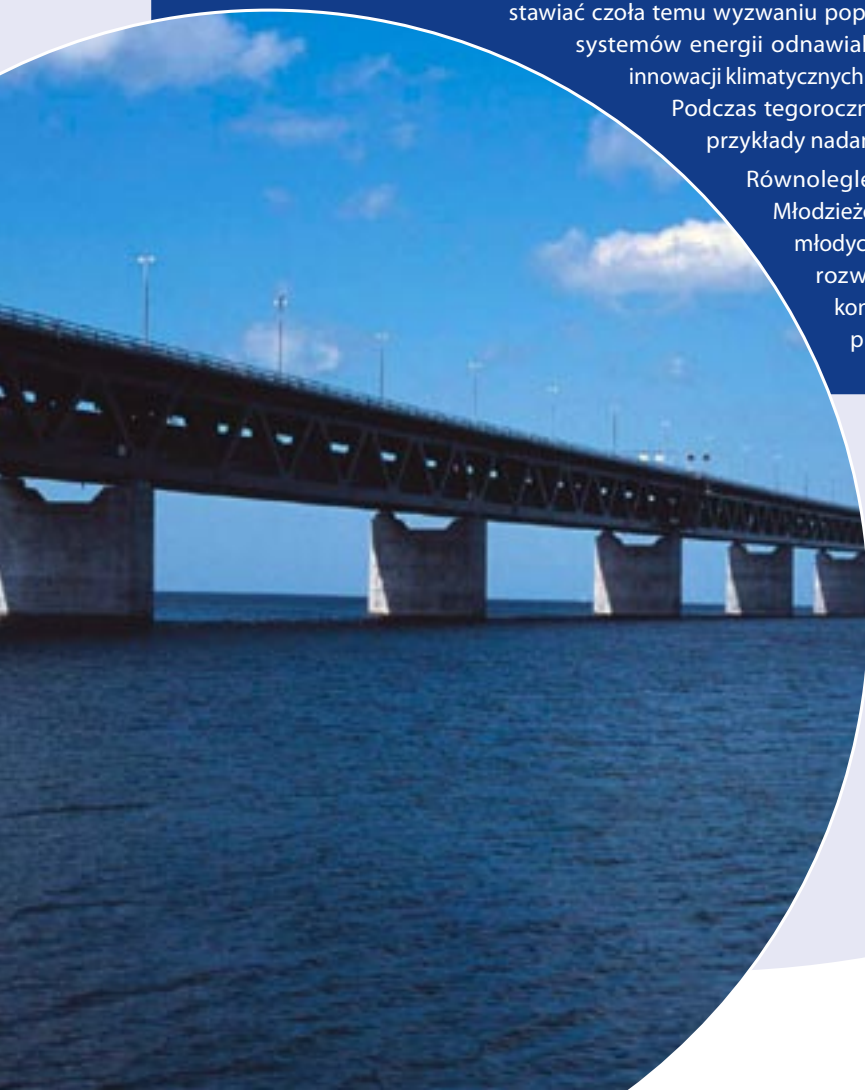
To nowe podejście do współpracy pomiędzy państwami członkowskimi i Rosją będzie coraz bardziej wydajne i lepiej zakorzenione wraz z realizacją każdego nowego projektu. Konferencja w Visby zainauguowała Strategię dla Morza Bałtyckiego, umożliwiła poznanie partnerów i wyznaczyła zakres przyszłych działań.

17. doroczna konferencja Współpracy Subregionalnej Państw Morza Bałtyckiego (BSSSC)

BSSSC to sieć polityczna skupiająca władze regionalne z 10 państw sąsiadujących z Bałtykiem. Regiony w tym obszarze mogą mieć rzeczywisty wpływ na polityki tworzone na szczeblu lokalnym i unijnym. Kluczowym zadaniem BSSSC jest wsparcie strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, udzielane w formie ścisłej współpracy z innymi organizacjami panbałtyckimi, np. z Unią Miast Bałtyckich, Bałtyckim Forum Rozwoju czy też Stowarzyszeniem Izb Handlowych Morza Bałtyckiego.

17. doroczna konferencja sieci zostanie zorganizowana na Zelandii (Dania) w dniach 13–15 października. Jej głównym tematem będą dwie kwestie ważne dla państw nadbałtyckich: unijna strategia dla regionu oraz zmiany klimatyczne. Skutki zmian klimatycznych już dziś są odczuwalne w obszarze Bałtyku. Regiony członkowskie BSSSC będą stawiać czoła temu wyzwaniu poprzez przegląd i zapoczątkowanie inicjatyw na rzecz systemów energii odnawialnej, energooszczędnego transportu publicznego, innowacji klimatycznych oraz regionalnego systemu planowania klimatycznego. Podczas tegorocznej konferencji zostaną zaprezentowane konkretne przykłady nadania rozwojowi wymiaru ekologicznego.

Równoległe z konferencją w Roskilde (Dania) odbędzie się Młodzieżowe Spotkanie Zrównoważonych Miast. Pięćdziesięciu młodych ludzi będzie omawiać różne aspekty zrównoważonego rozwoju. Młodzież dołączy do uczestników głównej konferencji 14 października. Zaplanowano dyskusję trzech przedstawicieli młodzieży z trzema politykami.





POPZREDNIE WYDANIE

Ostatnie wydanie Panoramy było poświęcone Rokowi Kreatywności i Innowacji, ustanowionemu w 2009 roku. Wyzwania roku dotyczą między innymi pomiaru kreatywności i jej wpływu na społeczeństwo oraz szeroko pojętego promowania innowacji – wykroczenia poza sferę badań i zastanowienia się, jak kreatywne myślenie prowadzi do innowacji. W całej UE kraje w kreatywny sposób promują Rok i jego założenia: np. na Węgrzech licealiści uczestniczą w lekcjach innowacyjności; w Polsce w Otwartych Ogródach promowane jest dziedzictwo i środowisko; organizowane jest hiszpańsko-francuskie seminarium na temat innowacji, finansowane z funduszy strukturalnych. Innowacje odegrają także kluczową rolę podczas dorocznego Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast (5–9 października 2009): „Innowacje w europejskich regionach i miastach” to jeden z czterech głównych tematów tegorocznej edycji Open Days: http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/themes.cfm?sub=1&nmenu=2000

NASTĘPNE WYDANIE

Tematem kolejnego wydania Panoramy będą zmiany klimatyczne – prawdopodobnie największe wyzwanie naszych czasów. UE przyjęła zintegrowaną politykę w dziedzinie energii i klimatu w grudniu 2008 roku, obejmującą ambitne cele na 2020 rok. Wspólnota chce naprowadzić Europę na właściwy tor wiodący ku zrównoważonej przyszłości z niskoemisyjną, wydajną pod względem energetycznym gospodarką, poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% (o 30% jeśli uda się zawrzeć międzynarodowe porozumienie w tej sprawie), zmniejszenie zużycia energii o 20% poprzez lepszą efektywność energetyczną oraz generowanie 20% energii ze źródeł odnawialnych. Panorama opíše, w jaki sposób unijna polityka spójności umożliwia realizację tych ambitnych założeń. Od baterii słonecznych na francuskiej wyspie Reunion po plany Burgenlandu (Austria) zakładające samowystarczalność energetyczną... Panorama sprawdzi, co regiony w całej UE robią, aby spowolnić i ograniczyć zmiany klimatyczne.

DATA	WYDARZENIE	MIEJSCE
31 sierpnia– 1 września 2009	18. Konferencja Parlamentarna Morza Bałtyckiego http://www.baltasam.org/	Nyborg (DK)
14–15 września 2009	Europejskie miasta a globalne wyzwanie klimatyczne http://www.se2009.eu/en	Sztokholm (SE)
17–18 września 2009	Spotkanie ministrów nt. unijnej Strategii dla regionu Morza Bałtyckiego, organizowane przez szwedzką prezydencję w UE http://www.se2009.eu/	Sztokholm (SE)
24 września 2009	Współpraca terytorialna i spójność terytorialna http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_pl.cfm	Bruksela (BE)
29 września 2009	W jaki sposób polityka spójności wspiera rozwój obszarów wiejskich? http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_pl.cfm	Bruksela (BE)
5–6 października 2009	11. Szczyt Bałtyckiego Forum Rozwoju, organizowany wspólnie ze szwedzką prezydencją http://www.bdforum.org/	Sztokholm (SE)
5–8 października 2009	Open Days – Europejski Tydzień Regionów i Miast: Globalne wyzwania, europejska odpowiedź http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/	Bruksela (BE)
13–15 października 2009	Doroczna konferencja Współpracy Subregionalnej Państw Morza Bałtyckiego (BSSSC) http://www.bsssc.com/	Sealand (DK)
30 listopada– 1 grudnia 2009	Nowe sposoby oceny polityki spójności: Udoskonalenie metod oceny http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/evaluation2009/index_en.htm	Warszawa (PL)
10–11 grudnia 2009	Konferencja na temat polityki spójności i rozwoju terytorialnego: Wykorzystaj potencjał terytorialny! http://www.se2009.eu/en/meetings_news/2009/12?tab=1	Kiruna (SE)
3 marca 2010	Piąta konferencja interesariuszy na temat Planu działania w sprawie Morza Bałtyckiego HELCOM http://www.helcom.fi/	Helsinki (FI)

Więcej informacji na temat kluczowych imprez dotyczących polityki regionalnej:
http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_pl.cfm

WYRAŹ SWOJĄ OPINIĘ

Panorama czeka na Państwa komentarze i pytania. Tematem kolejnego wydania będą **zmiany klimatyczne**, jedno z największych wyzwań naszych czasów. Co robi UE, aby ograniczyć szkodliwe emisje? W jaki sposób polityka spójności przyczynia się do złagodzenia skutków zmian? Proszę opowiedzieć, jak programy w Państwa regionie zmieniają rzeczywistość.

Panorama zachęca do nadsyłania pytań dotyczących praktycznych aspektów projektów i polityki. Wybierzemy kilka z Państwa komentarzy i pytań i przedstawimy je ekspertom w naszym nowym dziale „Rozwiązywanie problemów”.

Zatem jeśli chcą Państwo wyrazić swoją opinię, zapraszamy. Proszę się z nami skontaktować, aby zadać pytanie lub wyrazić opinię pod adresem:

regio-panorama@ec.europa.eu

KN-LR-09-030-PL-C

ISSN 1725-8243

© Wspólnoty Europejskie, 2009
Przedruk dozwolony pod warunkiem podania źródła.

Wydrukowano w Belgii

URZĄD PUBLIKACJI UNII EUROPEJSKIEJ
L-2985 Luxembourg

Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej
Jednostka B.1 – Komunikacja, informacja, stosunki z państwami trzecimi
Raphaël Goulet
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Bruksela
Faks (32-2) 29-66003
E-mail: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_pl.htm



■ Urząd Publikacji